

Davening from an iphone

מאת הרב ירחמיאל פילד

ד) ונדרים ז: סנסדרין

נה.), ה) לקמן יו. מנחות

קי. נשכת לי. יומא מב

שטעות טו.], ו) [ועיין

תוס' נדה ת. ד"ה ואמרן,

t) נגעים פרק א מ"א,

ס'ום פרק א מ"ז,

ט) ויקרא א ט, י) שם ב

כ) [בכל מליעל פה ל],

מגילה יד סוף עיב.

הנהות הב"ח

ואמאי לא לוקים ר"י

לנסטיה: (3) רש"י ד"ה

הא לן וכר. אהנה בבבל

שאינן טשונין שילות דווו

מוכח כפרה ויסורין של

ממנו שאיבו מטמא

במגע והיה נושאו

קשור כסודרו לענמה: (ד) דייה הלמענך וכר.

שינות מב"ה והנחת

חבירך מסתלה השכינה:

(ס) תום' דיה וסלמר

וכרי. שלא היו להם בנים

שהיה לו בנים© וחי

: 0103 0100

וכו'. מכשעורה

מהכה: (ג) ד"ה

ולקמן סא:,

שכן

..05

(đ) ter

ברמל

777

כ) עיין כיכ כה.

מ) [וכ"ה נמס׳

ערכין (ל

ואוקמיה

3"3 (3

דכתיב ™ בחסד ואמת יכופר עון חסד זו גמילות

חסדים שנאמר 🤉 רודף צדקה וחסד ימצא חיים

צדקה וכבוד אמת זו תורה *שנאמר י אמת

קנה ואל תמכור אלא קובר את בניו מנין תנא

ליה ההוא סבא משום ר' שמעון בן יוחאי

אתיא עון עון כתיב הכא בחסד ואמת יכופר

עוו וכתיב התם יומשלם עון אבות אל חיק

בניהם. א"ר יוחנן נגעים ובנים אינן יסורין של

אהבה ונגעים לא והתניא כל מי שיש בו אחד

מארבעה מראות נגעים הללו אינן אלא מזבה

כפרה מזבח כפרה הוו יסורין של אהבה לא

הוו ואב״א ∘ הא לן והא להו ואי בעית אימא

הא בצנעא הא בפרהסיא ובנים לא היכי דמי

אילימא דהוו להו ומתו והא יא"ר יוחנן דין

גרמא דעשיראה ביר אלא הא דלא הוו ליה

כלל והא דהוו ליה ומתו. רבי חייא בר אבא

חלש על לגביה ר' יוחנן א"ל חביבין עליך

יסוריו א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ידך

יהב ליה ידיה ואוקמיה. ר' יוחנן חלש על

לגביה ר' חנינא א"ל חביבין עליך יסורין א"ל

לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ידך יהב ליה ידיה

(6) ואוקמיה אמאי לוקים ר' יוחגן לנפשיה אמרי

י אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים רבי

אליעזר חלש על לגביה רבי יוחגן חזא דהוה

קא גני בבית אפל גלייה לדרעיה ונפל נהורא

חזייה דהוה קא בכי ר' אליעזר יש א"ל אמאי קא

בכית אי משום תורה דלא אפשת 🌣 שנינו אחד

המרבה ואחד הממעים וכלבד שיכוין לבו

לשמים ואי משום מזוני לא כל אדם זוכה

לשתי שלחנות יואי משום בני דין גרמא

דעשיראה ביר א"ל להאי שופרא דבלי בעפרא

קא בכינא א"ל על דא ודאי קא בכית ובכו

יו א מייי פ"ו מסלי מת הפחירה הלי ט טוש"ע או"ת סר ג' סעיף ו ונסיתן ר"מ סעיף יו: יח ב מיי פ"ה מהלכות

חפלה הלכה ו סמג

עשין יט טוש"ע או"ה סיתן ל סעיף כא: ש ג מיימוני פ"ו שם סלכה ד טוש"ע או"ה םימן פ"ט סעיף ו: ב דמיי פ"עשם הלכה יא

אריה סימן ל סעיף טו: רכ נסים נאון

סמג עסיו יט טוס"ע

דיו גרמא דעשיראה ביד. פרטו רבי שרירא ורביי האיי חמודו ו"ל ר' יותנו סבר י' בנים זכרים וכי העשירי שבהן . נפל לחוך יורה גדולה שהיחה בותחת ריתוח סשה וחזק ונמס בשרו תמק נטל ר׳ יוחגן עצם של אצבע קטנה שלו רצררה כסדינו והי' מנחם בה אחרים ואית דאמרי כי משאר לו בן אחד ושמו רי מתנה ושיגרו מארץ שראל לבבל ללמוד תורה

ליקומי רש"י

רודף צדקה וחסד מצא חיים וכבוד. ימנא חיים לעולם הכא לדקה וכפוד פעולם הוה (קירושין a.j. ימגא חיים לדקה בעולם הכא יכנוד בעולם הזה ויבמות אמת. ·[:0] FIDE קנה. ואם כא חמנא ללמוד בחנם למוד בשכר נמשלי כג, כגן. הוצא הוצאות על חלמוד חורה (עיו ג:). ואל תמכור. ואל תאמר כשם שלמדתי נשכר כך אלמדנה בשכר משלי שם). כמנס למוד מחרים (ציו שם). דין דעשיראה ביר. נפחר חולי כן חחד מבניו וכו היה מנחם למרי נפש האכלים שהשן של אינו טמא באהלות פרק ג' (מ"ג) כל סמת סמה חוך השיניים והשיער והנפור יכשעת חיטורן הכל טמא ורשבים חביבין עליך יכורין. שמכפרין עליך נסנחררין יסורין טמין שמקכלן כחהכה ועירובין לדרעיה. לוכועו ועים לסמו ו:). שנינו [מנחות קרפטים ואחד הממעים. סים נו לממעיט כמו למרנה. ובלבד שיכוין לבו לשמים. ומנל קרכנות fro במכמוים בסופה (קיג) נלקמן יו. .hoppe כדמחרגמינן ומזיכות סריגים שיכשין (כראשית תפלתו בפניו. כלומר המפלה וכר מטורפת ממנו ואינה מקוכלת [לקסן לד:].

(אלעזר) [מֹל (גלידו): בכת"י ובע"י הגיי ואיתימא ריכ"ל ואטרי לה במתניתא

לשלשה מחנות לא הוו יסורין של אהבה. ותימה דשילות מחנות לא היה נוהג אלא בומן שהיובל נוהג ובתי ערי חומה ל. וכימי האמוראין לא היה היובל נוהג כדאמרינן במסכת גיטין (פ"ד דף לו.) והיאך היה מדבר כ' יותנן מדבר שלא היה נוהג וקובר את בניו מוחלין לו על כל עונותיו אמר בימיו. וי"מ הא לן והא להו לענין ליה רבי יוחנן בשלמא תורה וגמילות חסדים

טומאה שמהרין בא"י ולא בכבל: והאמר רבי יוחגן דין גרמא דעשיראה ביר. פי׳ רש״י דלחדם חשוב כר' יוחנן מסתמא לא היו אלא יסורין של אהבה. וסימה דהא מסיק דהיכא דלא הוו ליה בנים כלל לא הוו יסורין של אהבה והרי כמה לדיקים שלא היו להם בנים (ה). ואי משום בנות ר' יותנן נמי הוו ליה בנות בפ'י בתרא דקדושין (דף עה:) ונראה לפרש דהכי פריך והאמר ר' יוחנן דין גרמא וכר' אלמא מדהוה רגיל לנחם אחרים בכך ש"מ דהוו יסורין של אהבה. אבל איט מלוי בכך שהלדיקים עלמם פעמים מעונים מסורין: מי ה"ג לא כל אדם זוכה דשתי שדחנות. אכל אין לגרוס ° אין אדם זוכה דהא כמה לדיקים זוכין לשתי שלחנות כגון י רבי וכדאמרינן בפרק בתרא דהוריות (דף י:): דינא כלא דינא. הרצה לדיקים יש שלוקין בגופם ובממונם אלא הם היו יודעים שלא היה נותן שבישא לאריסיה והיו רולים לרמח לו שלא יעשה עוד: שלא יהא דכר חוצץ כינו לכין הקיר. אבל מלחא דקביעא כגון ארון ותיבה אין זה הפסק. אבל מטה נראה שאין זה קטע: אלא אימא ממוך דמפתי. שלא היה עושה מלאכה עד שיתפלל. ורש"י פירש אפילו ללמוד שאסור ללמוד קודם מפלה. ולא ידעתי מנא ליה. אבל ראיה דשרי ללמוד קודם דלקנון בפרק שני (דף יד ב) אמרינן דרב מקדים ומשי ידיה ומכרך ומתני פרקיה וקרי ק"ש כי מטא זמן ק"ש וכו': כל הנותן מפתו© בין צפון דדרום וכו'. ולא כין מזרח למערכ ודוקא כשישן עם אשתו מפני שהשכינה מלויה בין מזרח למערב והיה הדבר

תרוייהו אדהכי והכי א"ל חביבין עליך יסורין גנאי לשכב אלל אשתו מפני א"ל לא הן ולא שכרן א"ל הב לי ידך יהב ליה התשמיש וכן משמע ומוכחי קראי: ידיה ואוקמיה. רב הוגא תקיפו ליה ארבע מאה המתפלל דני דחמרא על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן ואמרי לה רב אדא בר אהבה ורבגן ואמרו ליה לעיין מר במיליה אמר להו ומי חשידנא בעינייכו אמרו ליה מי חשיד קב"ה דעביד דינא בלא דינא אמר להו אי איכא מאן דשמיע עלי מלתא לימא אמרו ליה הכי שמיע לן דלא יהיב מר שבישא

הנהות וציונים

אבא בניסין אומר וכר (וכיה כאריז הל' קיש סי ה) ולפיז מיושב שלא מקשה מאמוראים על תנא אלא מדברי עצמו: גן עיין ביי אריח סיי ג דיה ומיש דלא וכרי דכתב דאולי הגיי א"ד חמא והוא מילתא באפי נפשה ראבא בניסין אומר וכר הרשב"ם בב"כ קטז ע"א וי"מ ביר סעודת הבראה לאבל (גליון): בניסין משום איסורא משום דשכינה במזרח ורי חמא אומר שאם נזהר בזה יש לו כנים זכרים עיי"ש: 7] בערוך ערך גרם פיי אותו עצם שן הוה דאינו מטמא וכ"כ הרשב"ם בב"כ קטז ע"א וי"מ ביר סעודת הבראה לאבל (גליון): ספר רצוף אהבה בעודם שלו ורבי עדחק ורביו התוס׳ מתחיל בין צפון לדרום וקאי על הברייתא דאבא בנימין דלא תני טעם, ומפרשי רש"י והתוס׳ טעמו, ורבי יצחק הרי כתב בעצמו טעמו (דבש תמר) ועיין בספר רצוף אהבה

הא דון והא דהו. פי׳ רש״י לבני ארן ישראל שלריכין שילוח חוץ ובנים. קא סלקא דעתיה הקובר את בניו: ארבע מראות. שאת ותולדתה בהרת ותולדתה. בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל. שאת כלמר לפן שניה לה כקרום בילה": הא דן והא דהו. בא"י שערי חומה מקודשות בה ומצורע טעון שילות חוצה להן® אינן יסורין של

אהבה (כ). בכל שאין טעונין שילוח והן מזנח כפרה הוו יסורין של אהנה: בצנעא. ממת טגדיו: דין גרמא דעשיראה ביר. זה עלם של כן עשירי שמת לו: ביר. כמו בר ולר עלם ⁷ פחות מכשעורה ממנו (ג) בסודרו לעגמת נפש. וגברא רבא כר"י לא באו לו יסורין שאינן של אהצה: דהוו להו בנים ומתו. הוו להו יסורין של אהבה שהאבלות מכפרת על עונותיו: גדייה. ר' יוחגן לדרעיה: ונפד נהורא. שהיה נשרו מנהיק שיפה היה מאד כדאמריע בב"מ בהשוכר את הפועלים (דף פד.): אי משום תורה. שלא למדת הרצה כרטוך: אחד המרבה ואחד הממעים. לענין קרכנות שטיה בשלהי מנחות (דף קי.) נאמר בעולת בהמה ריח ניחוח ^ש ובמנחה ריח ניחוח" ללמדך שאחד המרבה וכו': אי משום מזוני. שאינך עשיר: על דא ודאי קא בכית. על זה ודאי יש לך לבכות: דני. חביות: תקיפו. החמילו: ליעיין מר במיליה. יפשפש במעשיו: אי איכא דשמיע עלי מילתא לימא. אם יש בכם ששמע עלי דבר שאני לריך לחזור כי יודיעני: שבישא. חלקו בזמורות הגפן שחותכין מהן בשעת הומיר ותנן (נכימ דף קג) כשם שחולקין כיין כך חולקין כומורות ובקנים. שריגים מתרגמינן שבשין (פראשית מ): מי שביק די מידי מיניה. וכי אינו חשוד בעיניכם שהוא גונב לי הרצה יותר מחלקו: בתר גגבא גנוב כו". הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גננה: סמוך למפתי. כל ימי נזהרתי שלא לעשות מלאכה ושלא לעסוק בתורה כשעמדתי ממטתי עד שחקרה ק"ש והתפלל: צפון דדרום. ראשה ומרגלותיה זה ללפון וזה לדרום. ונראה בעיני שהשכינה במזרח או

במערב^ה לפיכך נכון להסב דרך תשמיש

לרוחות אחרות: וצפונך. לשון לפון

וסיפיה דקרא ישבעו בנים: תמלא

בשנם. תמלא ימי הריונס: מורף

נפשו באפו. לך אומר אשר גרמת לך

לטרוף את נפשך בפניך ומה היא

הנפש זו תפלה כמו שנאמר ואשפוך את

גליון חש"ם

תוסי דיה לא כוי. אין אדם זוכה כוי. עי סנת דף נה ע"ב חום' ד"ה : ארטעה

תורה אור השלם א) בַּחָפֶד (אֵמָת יָכַבָּר עון וביראת יי סור מַרָע: וְפשל ש, וּן

ב) לבף עָרָקָה וָחָסְר יִטְצָא חַיִים צְּדָקָה (כבוד: (משל כא, כא) ג) אַמָּת קַנַה (אַל תַּמָבֹר חָבְמָה וּמוּסָר אבינה: (משלי כג, כג) ר) עשה הסד לאַלפים

וּטְשַׁלַב עַוֹן אָבוֹת אָל חַיק בְּנֵיהָם אַחֲרֵיהָם האל הגדול הגבור יי צָבָאוֹת שׁמוֹ: (ירטיה לב, יהן

ה) הַסֵב הַּנְּקְוּהוּ פָּנְיוּ אָל הַקִּיר וַיִּהְפַּלֵל אָל [ישפיה לה, ב]

ו) בְּבָתִים נְדָדְּ ממחים מחלד חלקם בַּתַיים וצפונד הַמַלָּא ישַּׁבְעוּ בָנִים ವ್ಯಭಾ וָהָנִיחוּ יתרם לְעוֹלְלֵיתָם: וְתחֹים יו, ירן יו װַמְלָאוּ יָמֶיהָ לְלֶדָת מּ וָהַנָה תוֹמֶם בָּבְּשָׁנָה:

ח) מֹרֶף נָפְּשׁוֹ בָּאָפּוֹ הלטעגד העוב ארץ וַעָתַהַק צור מְמָקְמוֹ: [איזב ית, ד]

מ) צאר יָלְדָּוֹדְּ וְתָּשִׁי וַתִּשׁבַח אַל כְּחֹלֵלֶדְי: (חברים לב, יח)

נפשי לפני ה' (ש"ה ה): הדמעגך לאריסיה אמר להו מי קא שביק לי מידי מיניה הא קא גניב ליה כוליה אמרו תעזב ארץ. וכי סטר היית ליה היינו דאמרי אינשי בתר גנבא גנוב ומעמא מעים אמר להו קבילנא עלי שבשבילך שינאת (ד) תסתלק השכינה דיהיבנא ליה איכא דאמרי הדר חלא והוה חמרא ואיכא דאמרי אייקר חלא ויעזוב את חפירך המתפלל לפניו: ואיזדבן בדמי דחמרא: תניא אבא בנימין אומר על שני דברים הייתי מצמער מאי לפני מטתי אילימא לפני מטתי ממש והאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא במנין למתפלל שלא יהא דבר חוצץ בינו לביו המיר שואמר חיימר היימר ביימודה אמר רב ואיתימא בינו לביו המיר שואמר חיימר היימר ביימודה אמר רב ואיתימא דבר חוצץ בינו לבין הקיר שנאמר יי ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל לא תימא לפני מטתי אלא אימא יסמוך למטתי ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום דא"ר יי חמא ברבי חנינא אמר רבי יצחק כל הנותן מטתו בין צפון לדרום הויין ליה בנים זכרים שנאמר יו וצפונך תמלא במנם ישבעו בנים רב נחמן בר יצחק אמר אף אין אשתו מפלת נפלים כתיב הכא וצפונך תמלא במנם וכתיב התם "וימלאו ימיה ללדת והנה תומים בבמנה: תניא אבא בנימין אומר דשנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא מורפין לו תפלתו בפניו שנאמר ™מורף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתםתלק מישראל שנאמר ™ ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקב"ה שנאמר ™צור ילדך תשי ואם המתין לו מה שכרו

מובא באסיפת זקנים על ברכות:

-הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה–

לפנים משתי דלתות מה טעם אשרי אדם שומע

לי לשקוד על דלתותי יום יום משמע דלאו

משום פתיחת הפתח היא ומשמע נמי כפשטיה

כא (לו) וצריך שלא יהא שום דבר חוצץ בינו

לבין הקיר טון והארון והתיבה אינן חוצצין אבל

לפנים

משתי

דלתות:

היאך מתפללים בבית הכנסת לפני הספסלין שיושבין בהן וכן כתב

בארחות חיים (סי׳ ה) בשם הראב"ד וכתב עוד ה"ר דוד אבודרהם

(שם) שנשאל הרמב"ם (חשר מהד׳ פרייתן סי׳ כ) מהו הדבר הנקרא

חולץ בינו ובין הקיר ולמה מנעוהו ואם בכלל החלילה הואת כלי מילת

שתולין אותן על כתלי הבית לנוי ובהם לורות שאינן בולטות אם זה

בכלל האיסור או לא והשיב שהטעם שהצריכו להתקרב אל הקיר בעת

התפילה הוא כדי שלא יהא לפניו דבר שיבטל כוונתו והבגדים התלויים

אינם אסורים אבל אינו נכון שיבדיל בינו ובין הקיר ארון ושקים וכיולא

בהם מכלי הבית כי הדברים האלו מבלבלים הכוונה והבגדים המלויירים

אע"פ שאינן צולטות אין נכון להתפלל כנגדן מהטעם שאמרנו כדי

שלא יהא מביט בציורם ולא יכוין בתפילחו ואנחנו רגילים להעלים

יזן עינינו בעת התפילה בזמן שיקרה לנו להתפלל כנגד בגד או כותל

מנוייר עכ"ל (ד)

פשוט בפרק קמא דברכות (ה:) ומשמע התם דמטה חוללת

מטה שבומן חכמי התלמוד שהיא

לישינה אבל דידן העשויה לשכינה הויא ברידן העשויה

דוד אבודרהם (עמ' לא) בשם חידושי

לב"ש טון דוקם דבר שהום חולן כגון

הפסק מטה שהוא מקום חשוב

שרחבה ארבעה וגבהה עשרה אבל

דבר מועט אינו נקרא הפסק שא"כ

כלומר כשהוא פתוח ואף על גב דבירושלמי יליף מקרא דלשקוד על כא־כג וצריך שדא יהא שום דבר חוצץ בינו דבין הקיר. דלמוחי דמשמע אפילו אינה פתוחה אלא הדלת נעול נמי לריך שיכנס לפנים משני דלחות תלמודא דידן עיקר דהוא בתרא וראה דהירושלמי וכתבו התוספות (ד"ה שלא) דמילחא דקביעא כגון ארון ותיבה אין יליף לה מלשקוד על דלתותי ונאדי לה מהך ילפוחא ויליף לה זה הפסק אבל מטה נראה שאין זה קבוע ע"כ. ונראה דהיינו דוקא

(לג) שיכנס

מלשמור מזוזות פחחי אלמא דוקא בפתוח לרשות הרבים: ועוד נראה לפע"ד דסבירא ליה לר"מ דהך דהירושלתי דרשה אחריתא היא דלא אתא ללמד דיכנס אדם שיעור שתי דלתות דכבר למדנוהו מקרא דלשמור מזוזום פססי אלא אחא ללמד דכל בית הכנסת לריך שיעשו

עזרה לפני בית הכנסת כדי שיכנס אדם לפנים משני דלתות דוגמת האולם שהיה לפני ההיכל דלא כבחי תפילות של אומות העולם עובדי עבודה זרה דאינן נכנסין אלא לפנים מדלת אחד ונראה דהטעם הוא להורות דאף על פי דבמדת מלך בשר ודם מי שמבקש איזה שאלה מן המלך אינו נכנס לפני המלך לטרקלין שלו אלא עומד בחצר ושואל על ידי עבדו של מלך שנכנס לטרקלין לפני המלך אבל במדת מלך מלכי המלכים הקב"ה אסור לשאול על ידי שום אמצעי לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף וכדי להורות על אמונה זו ועיקר זה לריך האדם ליכנס לפנים משני דלחות כלומר דאע"פ שבאחי לעזרה שלפני הטרקלין של מלך מלכי המלכים הקב"ה אין אנכי מבקש על ידי אמצעי שיכנס לטרקלין ולשאול שאלתי על ידי אחד ממשרתיו אלא אני נכנס לבית הכנסת עלמו לטרקלין של מלך מלכי המלכים הקב"ה ומבקש מלפניו יחברך ולה על ידי שום אמלעי אבל אומות העולם שמעמידין עבודה זרה בבים תפילתם ומעלין בדעתם שעבודה זרה זו היא האמלעי

שעל ידה יתן להם הקב"ה שאלתם לפיכך אין להם אלא דלת אחד שנכנסין בה לבקש שאלתם מעבודה זרה שמעמידים בבית זה וק"ל: ובאדה הדברים רבה פרשת כי תבא (פרשה ז אות ב) אמרו הוי מתכוין להכנס דלת לפנים מדלת ולמה כן שהקב"ה מונה פסיעותיך ונותן לך שכר וכו' נראה דרלונו לומר שמונה הפסיעות שאתה פוסע כדי להורות על עיקר זה להתפלל לפניו יתברך ולשאול ממנו בעלמו ולא על ידי שליח שיהא אמצעי בינו לבין הקב"ה ועל כן נותן לך שכר על קיום וחחק אמונה זו בלב כל ישראל שעל ידי כן נכנסין דלח לפנים מדלת וכדאמרן:

יד וצריך שלא יהא שום דבר הוצץ וכו'. נפרק קמל דנרכות וכתבו התוספות דמילתל דקביעל כגון לרון ותיבה לין זה הפסק אבל מטה נראה שאין זה קבוע ע"כ וכתב ב"י ונראה דהיינו דוקא מטה שכומן חכמי התלמוד שהיא לישיבה אבל מטה דידן העשויה לשכיבה הויא קבע עכ"ל ותימה דלמאי שסובר בית יוסף דהתוספות באו לפסוק הוראה דמטה הוה הפסק לאיזה צורך כתבו הוראה לומן חכמי החלמוד ועוד הלא מפורש בחלמוד דמטה דידהו הוה הפסק ואם כן קשה מאי אבל מטה נראה שאין זה קבוע דמאי נראה דקאמרי כאילו חידשו הדין מדעתם והרי הוא מפורש בגמרא ועל כן הדבר פשוט דעל מטה דידן קאמרי התוספות דנראה שאין זה קבוע דכיון שלפעמים משנין מקום המטה ממקום זה למקום אחר ולא דמי לארון וחיבה שהוא קבוע במקום אחד לעולם דאע"פ דמוליאין החיבה לרסוב העיר בתעניות מכל מקום חורין ומכניסין אותה ומעמידין אותה במקומה הראשון והוי ליה קבע כן נראה לי פשוט. ואפשר דגם ב"י הבין כך מדברי החוספות אלא שבא לחלוק עליהם דנראה לחלק בין מטה דחכמי החלמוד למטה דידן מיהו העיקר כמו שכחבו החוספות ומטעמא דפירשתי 🖼 והכי נקטינן דמטה דידן נמי הוה הפסק:

(ד) ובמרדכי ריש כל הצלמים (ע"ד וע"א) (סי חתמ) תשובת ר׳ בגדים המצויירים עליהם דבר עבודה זרה או איזה דבר תיפלות אסור אפרים לר׳ יואל על צורות עופות וסוסים המצויירים בבית הכנסת לישב עליהן בבית הכנסת וכל שכן להניחן בצדי כית הכנסת יחן אם מותר להתפלל שם והשיב דאין כאן בית מיחוש ור׳ אליקום צוה עכ״ל: בהגהות אשר״י פרק קמא דברכות (סי׳ טו) מאור זרוע מי להסירם בעיר קלוניא ור״מ כתב אלו המציירין צורות במחזורים לא שמתפלל ובא גוי כנגדו ויש לו בידו שתי וערב אל ישתחוה במודים יפה עושין שמתוך כך שמסתכלים בהם אינם מכוונים לבם אבל משום אע"ג דלבו לשמים עכ"ל וכתב ב"י בסימן קי"ג (בסופו) דלאו דוקא לא תעשה לך פסל ליכא וכו׳ ובתשובת הרא״ש כלל ה׳ סי׳ ב׳ כתב

מודים אלא הוא הדין כל הכריעות שכורעין ופשוט הוא:

מטה דידהו שהיא לישיבה אבל לא מטה דידן העשויה לשכיבה דהוי קבע וכתכ אבודרהם דוקא מקום חשוב גבוה י' ורחב ד' הוי הפסק אבל דבר מועט לא דאם כן היאך מתפללין בבית הכנסת לפני הספסלים שיושבים נהם וכתב עוד אבודרהם שנשאל הרמב"ם וכו' עיין בנ"י שהכיאו ונפקא מינה דין פריסת בגדים מלויירין וכחבו המחבר ורמ"ח בשלחן ערוך סעיף כ"ג ע"ש:

(לג) שיכנם לפנים מב' דלתות. נראה דרמינו מדקדק לכתוב לשון לפנים דאילו רב חסדא לא אמר אלא יכנס שיעור ב' פסחים. ועל דרך הסוד נראה לי שרמזו שיכוין בכוונתו שתכנס תפילתו לפנים מהב' שמות הנקרחים דלתות וזהו שישהה עלמו נהתכודדות ותכנס ותגיע התפילה שמה: (לד) וצריך שלא יהא שום דבר חוצץ. כתנ ב"י איתא נגמרא דמטה חוצלת ונראה דהיינו דוקא

הגהות והערות

טון בדפו"ר ב"ח נוסף כאן "שנאמר ויסב חזקיהו פניו אל הקיר": טזן עיין הגהות והערות לעיל סי' ג' אות ב: יזן כ"ה ברפו"ר וכן העתיק בר"מ הארוך וכן הוא בתשובות הרמב"ם (הוצאת פריימן) סי׳ כ. ובדפוסים שלפנינו נדפס "להעצים עינינו": יחן הרא"ש נשאל אם מותר לתלותה בביהכ"נ לצד ההיכל ולהתפלל כנגדה. והשיב "שנהגו איסור בכאן בטוליטולא להניח מחצלת כזו בביהכ"נ לישב עליה כ"ש לתלותה בצד ההיכל וכו' וכיון שכן נראה לי שאסור לתלותה בביהכ"ג כלל כ"ש בצדי ההיכל וצריך להוציאה מביהכ"ג כדי שלא ישאר לה שום זכר בביהכ"ג כי מה לגו להגיח בביהכ"ג שלגו דבר כזה שהוא מוכן ומזומן לתפלתם" עכ"ל. ולפ"ז מה שכתב בד"מ וכ"ש להניחן בצדי ביהכ"נ (והנוסח בד"מ הארוך "להשימן") כונתו לתלותן על כתלי ביהכ"נ:

נכנים רים הכלים (הגהות חלפתי החדשים): לם (נט) ייקבע מקום (כה) לתפלתו שלא ישנהו אם לא לצורך ואין די "במה מס הירו ע מיסת שיקבע לו ב״ה להתפלל אלא גם בב״ה שקבוע בה צריך שיהיה לו (ס) מקום (כו) קבוע: כ "יכנס סיים צ כ׳ יונה (סא) שיעור (כו) [ה] שני פתחים ואח"כ יתפלל. י"מ "שיעור שני פתחים דהיינו ח' טפחים יכנס ק שור שס ר״ת לפנים שלא ישב אצל הפתח שנראה כמשאוי ישיבת ב״ה יולפ״ז אם יש לו מקום מיוחד אצל הפתח מרוטנטרנג ר הרס"ם אין בכך כלום יוי"מ שהטעם מפני שמביט לחרץ ואינו יכול לכוין ולפי זה אם אינו פתוח לרה"ר אין פית מתיכ ומהריי בכך כלור ביים שלא ימהר להתפלל מיד כשנכנס אלא (סב) ישהה שיעור שני פתחים ונכון לחוש מססג א מסר לכל הפיו בינו ובין הקיר ודבר קבוע כגון ארון הפילסה ב מסדרה לכל הפיו בינו ובין הקיר ודבר קבוע כגון ארון כשם משומת הכתב"ם (כת) (סה) ותיבה אינם חוצצים (ולח חשיב מחילה (סו) רק בדבר גדול שגבהו י' (כט) [ו] (סז) ורחבו ד' אכל דבר קטן (סח) לא משיב הפסק) (אטדרהם ואורחות חיים בשם הראב"ד) וכן בעלי חיים אינם חוצצים אפילו "אדם אינו חוצץ: הגה ול"נ דבעלי חיים חולנים ואדם אינו חולץ וכן נראה סברת הפוסקים ואפשר דנפל טעות נספריס? כב אויש מי שאומר(סט) שיש ליזהר מלהתפלל אחורי שום אדם [ז*] וטוב לחוש לדבריו: **כג** יהבגדים המצויירים אע״פ שאינם בולטות (ע) אין נכון להתפלל כנגדם ואם יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל (ל) מצויר יעלים עיניו: הגה ולכן אסור ג"כ ללייר (עא) ליורים נספרים שמחפללין נהם

באר היטב

לקדושה עיין שם: [ה] שני פתחים. עיין בנאר היטב ועיין ברכי יוסף שהבים דברי המדרש פ' כי חבום מבוחר הפירוש הח' שנש"ע שיש לו ליכנס דלח לפנים מדלח כו' ע"ש: [ו] ורחבו ד'. עבה"ט: [ו*] מ"ש כש"ע שטוב לחוש שלח להתפלל אחרי" שום אדם הפר"ח חולק והוכים מהש"ס דמוחר ולכן הנוהר הו"ל כפטור מן הדנר ועושהו שנקרא הדיוט ע"ש ואין זה מוכרח כיון דשב וא"ת הוא

הר"ן. ועיין בחשובת יד אליהו סי' ז': (כה) לתפלחו. גם כשמתפלל בכיתו יקבע מקום שלא יבלבלוהו בני הכיח: (כו) קבוע. ותוך ד' אמות חשיב מקום א' דא"א לנמלם מ"א: (כו) שני פתחים. מכבדין בפתח בה"כ שיכנום הגדול מחלה הואיל וראוי למזוזה ש"ם ברכות: (כח) וחיבה וכתב ב"י וה"ה מטה דידן העשוי' לשכיבה מיקרי קבוע. והב"ח חולק

עליו וס"ל דלא מיקרי קבוע דלפעמים נוטלה ומעמידה במקום אחר והוכיח כן מחוס׳ ע"ש והמ"א סוחר הוכחתו ע"ש והפר"ח הסכים עם הב"ח דלא כמ"א ע"ש. עיין ט"ז שהקשה על הב"י למה לא משני כפשוטה כדעם המקשן ומיירי במטה העשוי לשכיבה ע"ש וכ"כ בפר"ח ע"ש. ולא הבנסי דא"כ מה היה מחפאר כל ימי הייתי מצטער ר"ל הייתי זהיר ונזהר וכו' מה זהו זהירום הלא יותר טוב היה אם היה מחפלל אצל הכוסל וק"ל: (כט) ורחבו ד'. ול"ע דנהגו להתפלל לפני השטענד"ר °שמניחין עליו הסדורים והוא גבוה יו"ד ורחב ד' מ"א ע"ש. וט"ז כסב כל הדברים שהם לנורך התפלה בבה"כ אין שייך חציצה וע"כ נהגו שיש לכל אחד שטענד"ר אעפ"י שגבוהים יו"ד ורחבים ד'. ומטעם זה נ"ל דשלחן בביח לא חשוב נמי הפסק וחלילה לחפלה דהשלחן הוי לורך התפלה שמניח הספר עליו. ומ"מ נראה דאף במידי דחלילה בינו לבין הכוחל אם א"א בקלות להתפלל בע"א כגון לפעתים שתחפללין ביו"ד באיזה חדר וא"א לכל אדם לעתוד בלי חלילה לכוחל בודאי אל יעכב התפלה בשביל זה ולילך בחדר אחר להתפלל דאין זה אלא לתצוה מן המובחר ולית ביה איסורא כשצריך לכך מצד דוחק המקום. ומ"מ יעצים עיניו או יתפלל מחוך הסדור ולא יביט לחוץ כדי שלא יבא לידי בטול כוונה עכ"ל ט"ז: (ל) מלויר. ומטעם זה אסור ללייר ליורים בכוחל

משנה ברורה

בספר מאמר מרדכי דאם הוא כבר התפלל ואינו עומד שם אלא לענות הקדישים והקדושות מאותם שפורסים על שמע או שחוזרים כל התפלה עוסק בתורה ואינו חושש וכן מוכח מלשון הג״ה דמיירי דוקא בענין שפורש מן הצבור וכו׳ עי״ש: 🎦 (נט) יקבע מקום. שכן מצינו בא״א שקבע מקום לתפילתו כדכתים וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ד' וגר'. וגם כשמתפלל בביתו (מת) יקבע מקום שלא יבלבלוהו בני הבית: (ס) מקום קבוע. ותוך ד"א (מט) חשוב מקום אחד דא"א לצמצם: 🗖 (סא) שיעור שני פתחים. עיין בב״ח שכתב שצריך לעשות עזרה לפני בהכ"נ דוגמת האולם שהיה לפני ההיכל והאריך לפרש בזה המאמר דשיעור שני פתחים וכ"כ המ"א וכן נהגו כהיום בכל מקום וע"כ טוב להדר לכתחילה שלא להתפלל בעזרה כ״א בבהכ״נ: (סב) ישהא שיעור וכו'. כדי שתתיישב דעתו עליו ויתפלל בכונה כי כשיתפלל תיכף בכניסתו פתאום אין דעתו מיושבת עליו. (ג) מכבדין בפתח בהכ"נ² שיכנס הגדול תחלה הואיל וראוי למזוזה: 🕻 או (סג) שלא יהא דבר חוצץ. שנאמר ויסב תזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל (מ) ומ״מ אין זה אלא למצוה מן המובחר ולית ביה איסורא כשצריך לכך מצד דוחק המקום ע"כ אם א"א בקלות להתפלל בע"א כגון לפעמים שמתפללין בעשרה באיזה חדר וא"א לכל אדם לעמוד כלי חציצה לכותל אל יעכב התפילה כשביל זה לילך לחדר אחר להתפלל ומ"מ יעצים עיניו או יתפלל מתוך הסידור ולא יביט לחרץ כדי שלא יבוא לידי ביטול כונה ע"י דבר החוצץ שלפניו: (סד) בינו ובין הקיר. ואפילו אם הוא רחוק מן הקיר (נג) שעומד באמצע בהכ"נ ג"כ

יש ליזהר שלא יחוץ בינו לקיר והפמ״ג מצדד לומר דאם החציצה הוא חוץ לד"א ממנו רשות אחרת היא ושרי וכן פסק המגן גבורים: (סה) ותיבה. ומטות שלנו העשויות לשכיבה ואין דרך לטלטלן ממקום למקום (גג) נקראות דבר קבוע ואינם חוצצות³ (גד) ויש חולקין וטוב להחמיר בדאפשר: (סו) רק בדבר גדול. עיין בט"ז דכל דבר שהוא צורך תפלה אפילו הוא גדול הרבה אינו חשוב הפסק כגון השולחן שבבית שמניחין עליו הסידור [0]ולכן נהגו בבה [0]כ שיש לפני כל אחד שולחן קטן [שקורין שטענדער צליו הסידורים אע"פ שגבוה עשרה ורוחב ד' וכ"כ (נה) שארי אחרונים: (סז) ורחבו ד'. אפילו (נו) אם אינו רחב ד' רק למעלה ולא למטה: (סח) לא חשיב הפסק. והפר״ח חולק וכן בספר מאמר מרדכי כתב שבבה"כ לכו"ע לא חשיב הפסק דקבועים הם עי"ע בב" (סט) שיש ליזהר מלהתפלל בחר הבכה"כ ליזהר בזה דאיך אפשר שיהיו כל העם העומדים בבהכ"נ נגד הכותל בלא הפסקת אדם לכן נראה דאף להי"א לא הוי הפסק גמור שיהא אסור לכל אדם אלא זהירות בעלמא שיש ליזהר בדאפשר ובבה״כ וכיוצא כו דא״א בענין אחר פשיטא דמותר לכתחלה להתפלל אחורי אדם אלא שהמדקרק במעשיו יראה שיהיה לו מקום קבוע נגד הכותל עכ"ל כג (ע) אין נכון וכו'. שלא יהא מביט בציורם ולא יכוין בתפילתו אבל משום חציצה לית בכגדים (נו) ולכן אם אין מצוירים ותלוים על הכותל שרי להתפלל נגדם: (עא) ציורים בספרים וכו׳. וכן יש ליזהר מטעם

מתרגם: °עמוד שמנים עליו ספרו שער הציון

(מס) מ"א: (מט) מ"א: (ג) ש"ס: (גל) ט"ז והגר"ז ומגן גבורים: (גג) מ"א: (גג) ב"י ומ"א ומאמר מרדכי ומטה יהודא: (גד) ב"ח וט"ז ופר"ח: (גד) גיבורים וש"פ דלא כמ"א שמפקפק בזה: (נו) מ"א: (נו) ב"י:

איש מצליח

1. ג"ב עיין במדרש רבה פרשת כי תבא אות ב' דלא משמע כן. וכן הביא מרן בב"י בשם הירושלמי. ומ"מ סיים שנכון לחוש לכל הפירושים ע"ש נאמ"ן ס"ט: 2. וצריך לכבר בין בכניסה בין ביציאה (כה"ח אות קכ"ד): 3. וכן היא דעת מרן בב"י, וכתב הכה"ח (אות קכ"ט) דאם מטלטלין אותה רק לפעמים

ומחזירין אותה למקומה אינה חוצצת, ולכתחילה יש להחמיר גם בזה: 4. וכן פסק הכה"ת (אות קל"ב) ושכ"ה דעת מרן שאין לחלק בין קטן לגדול: 5. ועי להכה"ח (אות קל"ד) שנחלקו האחרונים בדעת מרן, ונקטינן כדעת רוה"פ דבעלי

שלא חחבטל הכוונה (מרדכי ריש פרק כל הצלמים) אבל בגדים שמצוייר עליהם דברי (לא) חפלות (עב) אפי׳ לישב ג ברטת כ"ו ד ר עליהם בכ"ה אסור (משוכת הרא"ש סי' כ' כלל ה) כד ילא יתפלל (עג) בצד רבו (עד) ולא אחורי רבו מתחלו ומנים פ"ד (עה) ולא לפגיו (יש אומרים דכל זה לא מיירי אלא להתפלל ביחיד אבל בלבור אם כך הוא סדר ישיבתו (עו) אין מהלי מפלה ז רוקה לחוש אם מתפלל לפניו) או אחריו" (ב"י בשם מהרי"א ואוהל מועד) * (ואע"פ (עז) שטוב להחמיר (עח) המנהג להקל) יאם הרחיק (עט) ד' אמות (לג) מותר. (פ) (ועיין מורה דעה סי' למ"ב סעיף ט"ו): כה התלמיד חבר מותר להתפלל (פא) אחורי (לג) רבו: כו יכל מקום שאין קורין בו ק"ש אין מתפללים בו וכשם שמרחיקים מצואה ומי רגלים וריח רע ומן המת ומראיית הערוה לק"ש כך (פכ) מרחיקים לתפלה: כז היה עומד (פג) בתפלה 'והשתין תינוק בכ"ה [ו] (פד) ישתוק עד שיביאו מים להטיל על המי רגלים או יהלך לפניו ד' אמות או לצדדיו או יצא מב"ה ויגמור תפלתו: הגה (פה) ויוסר טוג לילך למקוס אחר ולא לשחוק שמא ישהה כדי לגמור את כולה (פו) וילטרך לחזור לראש" (ב"י בשם רוקח סימן רכ"ד וע' לעיל סי ווצר הרסטרו ע"ע":

צא שיאזור מתניו ויכסה ראשו בשעת תפלה. ובו ו' סעיפים:

א אהיתה טלית חגורה על מתניו לכסותו ממתניו ולמטה אסור להתפלל (א) עד (ב) שיכסה לבו * מימוח כ"ד וכ"ס שערי תשובה באר היטב

> בה"כ נגד פניו של אדם אלא למעלה מקומת איש מ"א. אסור להתפלל כנגד המראה אפי׳ אם עיניו סתומות הרדב"ו ח"א סי׳ ק"ו וכפי מה שפירש השכנה"ג ע"ש: (לא) תפלות. ואפילו בניתו אסור ט"ז ע"ש: (לב) מותר. אפי׳ לפני רבו ב״ח ד״מ ש״ך בי״ד סי׳ רמ״ב מ״א ע״ת ודלא כב"י: (לג) רבו. אבל לפני רבו אסור ד"מ ב"י ש"ך שם מ"א:

משום דהר כמחקן דשם האיסור חוזר להיות היתר ונחקן משא"כ כזה שאינו אלא שעי"ז מסחלק הזוהמא של המ"ר ומידי דהר אמסלק גרף של רעי דשרי: משנה ברורה

> זה (גם) שלא לצייר ככותל בה"כ ציורים נגד פניו של אדם אלא למעלה מקומת איש. אסור להתפלל כנגד המראה דמיחזי כמשתחוה לבבואה שלו והיינו אף בעינים סתומות דבפתוחות בלא״ה אסור משום ביטול כונה. אחרונים: (עב) אפילו לישב עליהם וכו'. (נט) שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך (ס) ואפילו בביתו אסור: כד (עג) בצד רבו. כי הוא יוהרא שמראה שהוא שוה לרבו ורבו (סח) ייינו שרוב חכמתו הימנו (סג) או גדול הדור. כתב הח"א נ"ל דה"ה אביו: (עד) ולא אחורי רבו. (פג) דמיחזי נמי כיוהרא וי"א שנראה כמשתחוה לרבו בתפילתו וי"א מפני שהוא מצער לרבו דשמא יצטרך לפסוע ג' פסיעות לאחריו

בישאין לו לבטל משום זה להתפלל עם הלפור ומה גם המחבר מודה: [1] ישמוק כו'. והפר"ח חולה דהרשכ"א סובר הרחקה במ"ר דרבון. וכש"ל כחב דרוב הפוסקים חולתים על הרשב"א. והאחרונים הסכימו לפסק הש"ע והרמ"א כאן. ועיין לעיל סיי ס"ט" שגם הש"ן ישחוק אם ההשתנה נחוך ד"א של הלכור וע"ש בשם הט"ו. והנראה דאפיי אירע כן בשנח שרי לשפוך מים על המ"ר לבטלן ואפילו בכיחו נרחה דשרי ולח דמי למ"ש בסי שכ"ג דחין להוסיף על חיסור לבעלו בשבח

ביאור הלכה

* ואע״פ שטוב להחמיר מכל מקום המנהג להקל. עיין נח״ר שכתג נשם הלבוש דלמעשה נכון להחמיר וכחב הח"ר דנרחה דדוקה לפניו אבל לא לאחריו ולא הכנחי שהרי הלכוש בעלמו כחב אח"כ ויזהר בלאחריו שירסיק שיהיה יכול לפסוע ג' פסיעות כדי שלא ילער לרט והיינו מלכד הד' אמום כמו שכתב הח"ז והח"ר בעלמו חח"כ ובחמת בלפניו לא ידענא טעם המחמירים בלבור אבל בלאחריו נכון להחמיר כי זה הטעם שמלער לרבו מוכח בירושלמי כמו שכחב הפר"ח והגר"ח. ועכ"פ בעת קביעת מקום לכתחילה בודחי נכון ליוהר מה. ומלבוש משמע שאפילו בלפניו טוב להחמיר ואפשר שהטעם הוא משום דהרי בויון לרבו כשעומד באחוריו נגדו אפילו בענין זה:

בעוד שהוא יתפלל ויצטרך להמתין עליו: (עה) ולא לפניו. בק"ו דזה וראי הוא בזיון לרבו שעומד באחוריו נגדו: (עו) אין לחוש וכו'. שהכל יודעין שמקום זה מיוחד לרב וזה לתלמיד ולית ביה משום יוהרא או כמשתחוה לו^ו: (עד) שטוב להחמיר. (סד) היינו לחוש לטעם השלישי הנ"ל מפני שנראה כמצער לרבו דלפ"ז יש להחמיר גם בצבור לאחריו: (עח) המנהג להקל. עיין בביאור הלכה דמ"מ טוב לכתחילה כשקובע לו מקום מאחורי רבו שירחיק כשיעור ד"א וג' פסיעות כדי שלא יצער לרבו: (עט) ד"א מותר. דרשות אחרת היא ועיין בפמ"ג שכתב בשם הפר״ח דלפניו סגי בד״א מצומצמות אבל לאחורי רבו בעינן ד״א וג׳ פסיעות כדי שיהיה יוכל רבו לפסוע ג׳ פסיעות לאחריו ולא יצטרך להמתין עליו וביין האלמעמרע ^{0} מותר אפילו בסמוך דרשותא אחריתא הוא: (פ) ועיין בתוך די אמותיו הלא אסור לפסוע כדלקמן בסימן ק״ב. עוד כתב דכתוך האלמעמרע ביו"ד וכו'. ר"ל דשם נתבאר דרחוק ד"א מועיל אפילו אם רכו לאחוריו וכן כתכו האחרונים:: בה (פא) אחורי רבו. וה"ה בצד רכו אבל לפני רבו (סה) אסור: בו (פב) מרחיקים לתפלה. (סו) "ה"ה לת"ת וכל דברי קדושה: בז (פג) בתפלה. וה"ה בק"ש ושאר דברי קדושה וכמו שכ' למעלה ונקט תפלה לרבותא דבוה ג"כ צריך לילך לפניו ד"א ולא אמרינן כיון שהוא עומר כבר בתפלה א"צ להרחיק: (פד) ישתוק וכו". דכ"ז לא מיקרי הפסק אבל (פו) אסור להפסיק בדבור להביא לו מים כיון ראיסור מי רגלים אינו אלא מדרבנן וגם י"א רא"צ להרחיק בזה כלל ע"כ אפילו אם גם אחרים עומדים כתוך הד"א של המי רגלים ומתפללים אין לו להפסיק כדבור כשבילם להודיעם. ואם תינוק טינוף ו") צואה בכה"כ באמצע תפלה ואחרים עומדים שם ומתפללים ואינם יודעים מזה אם א"א בענין אחר להודיעם אלא בדבור מותר להפסיק בדבור להצילם מאיסור דאורייתא דמוטב שיעשה הוא איסור קל דהיינו איסור דרבנן להפסיק כתפלה משיעשו אחרים איסור דאורייתא להתפלל כמקום מטונף. וכבר נתבאר לעיל בסימן ע"ט במ"כ וביאור הלכה האופנים שהם מדאורייתא בזה. ודוקא אם אין לו במה לכסות אבל אם יש לו במה לכסות בין בצואה ובין במי רגלים אסור להפסיק ואפילו לזוז ממקומו אם אין מגיע לו הריח רע: (פה) ויותר טוב. כתב הח״א אם מתירא שמא ישהא^טכדי לגמור את כולו וא"א לו להרחיק ד"א כגון שא"א לו לעבור נגד המתפלל יסמוך על הרשב"א דס"ל דמותר להתפלל כיון שכבר הוא עומד בתפלה ואיסור מי רגלים דרבגן: (פו) ויצטרך. עיין לעיל בסימן ע"ח במ"ב סק"ה דבברכת ק"ש אם נזדמן כן וכן בכל הברכות אין צריך לחזור לראש: (א) עד וכו'. דצריך הוא לראות את עצמו כאלו עומד לפני המלך ומדבר באימה: (ב) שיכסה לבו. והוא הדין כל גופו [ב"ח]: הואיל מתרגם: °בימה לקריאת התורה

שער הציון

(נת) מ"א: (נע) הגר"א: (ק) ט"ז: (קל) ל"ח ופרי מגדים: (קב) ח"א: (קג) עיין ב"י: (קד) הגר"א: (קה) אחרונים: (קו) פשוט בכמה דוכתי: (סו) כולו בח"א:

איש מצקיח

ו. אולם דעת מרן הב"י לחוש לזה אף בצבור (כה"ח אות קמ"ג): 2. ובב"י והוא כלשון הטור שם: 3. וע׳ להכה"ח (אות קמ"ט) שפסק דאם שהה בשתיקה לסימן ק"ר מ"ש בוה:

מבואר דלפניו בכל ענין אסור. והכה"ח (אות קמ"ד) פסק להחמיר היכא דאפשר לבר אפילו כדי לגמור את כולה אינו חוזר לראש ע"ש. וע' בהערות בסוף הספר ע"ש. ול"נ דמרן גופיה הדר ביה כשלחנו הטהור וסתם להקל וכמשמעות דכרי הטור. וכן הוא לשונו כש"ע יו"ד שם שכתב: וחוץ לד' אמות "הכל" מותר. ע"כ.

הנהות ותיקונים: א) תיכות "או אחריו" הם המשך הג"ה וצ"ל כתוך הסוגר וכאותיות כתב רש"י: ב) אלא: ג) ע"ט: ד) טינף:

הערות והארות: ו) עי׳ סוף סי׳ ע״ט לענין ריח רע של הפחה דמותר בת״ת: 2) עי׳ מ״ב סי׳ ס״ה ס״ק ד׳ לענין לשהות לכתחילה כדי לגמור את כולה אפי׳ שלא מחמת אונס:

מסורת הש"ם עם הוספות

נעשה המקום הזה בית הכסא תחלה:

שהתרתי לך כאן. בכית הכסא

קטע: אפרתי דך כאן. נכית הכסח

עראי: מאי לאו תפילין. שאמרו מת

הלל אוחזן בידו ונכנס לבית הכסא

קטע ולהשתין נהם אסרו כדמפרש

טעמא לקמן: הא לא שרו. בפית

הכסה קבוע: כי תניא ההיא. לחו

לענין חפילין חניא אלא לענין גלוי

טפח וטפחיים דלגדולים אינו מגלה

אלא טפח ולקטנים מגלה טפחיים

ועלה קאי גלוי טפחיים שהתרתי לך

כאן אסרתי לך כאן: דאחריו מפח.

ולא יותר משום לניעות: ולפניו

מפחיים. משום קילות מי רגלים

הנתזין למרחוק: מאי לאו כו'.

והיינו דקאמר לעיל דברים שהתרתי

לך בבית הכסא עראי אסרתי לך מקטע: אלא אידי ואידי בגדולים.

ומתוך שהוא דוחק עלמו לגדולים

הוא בא לידי קטנים הלכך באיש

מלאחריו טפח ומלפניו טפחיים

ובאשה מלפניה ולא כלום והכי

קאמר הא דלעיל דברים שאסרתי

לך באשה התרתי לך באיש: אי

הבי. דלענין טפח וטפחיים קתני

דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך

כחן: הא דקתני עלה. נסיפה דידה

וזה הוא ק"ו שאין עליו משובה בדבר

הזה יש לך להשיבני ק"ו ואין לי עליו

תשובה להחזיר לך אי אמרת בשלמא

בתפילין קאמר וכדאמרן וב"ה היא

היינו דקתני דיש כאן להקשות קל

וחומר השתא בית הכסא קבוע שרי

פית הכסא עראי מיבעיא ואין לי

משובה להשיבך עליו אלא אי אמרת

לענין טפח וטפחיים מאי ק"ו יש

להקשות כאן: אורחא דמילתא הכי

הוא. שהחיש לריך לגלות לפניו ולח

סלשה: תיובתא דרבא אמר רב

ששת. דאמר בית שמאי היא ולא

בית הלל דאם כן לא משכחת מידי

לאוקמה הך ברייחא דקחני מאי

שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן:

מי שמתו פרק שלישי ברכות

עין משפט נר מצוה

מה א מיי ס"ה מהלי תפלה הלכה ה סמנ עשין יע טור שו"ע או"ח סימן לו סעיף א: מהלכות תפילון הלכה'

יה סמג עשין כג טור ושר"ע חר"ה סימן מג דברים שהתותי לן כאן כוי. פעיף א: פו ב מרי שם הלי טו שהתרתי לך נכית הכסא עראי סמג שם טוש"ע ח"ח כיתן מד: אסרתי לך בקבוע דאסור לפנות לנייר בגדולים והתפילין בראשו אבל להשתין מהלכר תפלה הלכה

ולא בעי לשנויי דברים

מותר משום דלא אשכחן בברייתא

אבל הך דטפח וטפחיים אשכחן

ליה בברייתה בהדיה. הר"ר יוסף:

ה סמג עשין יט טוש"ע או"ח סימן צו סעיף א: סמ ה מיי פייה מהלי דעות ה"ו טור שו"ע או"ה סימן ג סעיף עו מיי פ״ד מהלכות דעות הלכה ב: ח מייי פ"ד מהלי חפילין הלכה

טו סמג עשין כב טוש"ע

או״ח סימן מ סעיף ח:

עב מו מייי שם חלי עו

ארית סיי מנ סעיף ג:

עובים מיים שם חלי כד

שמנג שם מיש"ע

או"ם סי מ סעיף ג:

ליקוטי רש״י לא יאחו אדם וכו" ויתפלל. מפני שטרוד הוא במחשבתו שלא יפלו מידו ויתכון ואין דעתו מיושכת עליו כחפלתו. לא יישן בהן לא שינת כבע ולא שינת עראי. שמת יפני מידו והכי אוקימנא ליה בהישן לא קבע ולא עראי כדנקיט ליה פידיה. סבין. מחיירא יפול ויחקע ברגלו. ומעות. יתפורו. וקשרה, מליחה. וכבר. שאם יפול יהא [סוכה .[:875 כמשפ תשובה. פירכל וכים \$50). TEIST לסעורת קבע. וגנחי הוא לו אם יצטרך לעמוד ולסנום. הקעודה ליכנם הרוצה לסעודת קבע. וגגאי הוא לו אם יצטרך לעמוד עשרה פעמים. ימתין פין פעם לפעם ויכדוק עלמו. או ד' פעמים י' אמות. דהכי עדיף טסי הוטל לנקפיו (שבת פב.). אומניה ולא צר ביה. סומנה לפו מילחם הים. צר ביה ולא אומניה. יאית לים הומנה מילחא סים סלכך אומנים שע"ג דלא פר ביה וסנחרריו מח.ו. הזמנה. שהומינו לכך. היא. כחינו כרכו טו נשם מזון. צר ביה אי אומניה אסיר

אי לא אומניה לא. דאקראי בעלמא היא

[שם מח.].

נגפרן. ישמרוני אכניסס עמי וישמרוני מן יל או יאחוז בידו וכוי ויתפלל. שאין דעתו מיושבת עליו בתפלה שהרי לכו תמיד עליהן שלא יפלו מידו: ודא יישן בהן. ° שמא ^{ואן} יפיח: הרי אדו ביוצא בהן. לענין מפלה שדואג עליהן שלא מפול הסכין וחזיקנו והקערה משפך והמעות ישכדו והככר יטנף דית הדכתא כי הא מתניתא. דקתני לא ישתין בתפילין: דבית שמאי היא. דאמרי לעיל" מניתן בחלין _הסמוך לר"ה ולא יכניסס פידו ויכנס: דאי ב"ה. הא אמרי לעיל אוחון פידו ונכנס: בית הבסא עראי. כגון להשחין שאין אדם הולך בשבילם לבית הכסא והפעם הזאת

.x may (f הגהות הב״ח

(Å) רש"י ד"ה דמי אתיא וכר במית הכסא קבוע חמול:

הגהות הגר"א

א) סוכה מא:, ב) נשם

cr.1, () [5"ct 35.1,

ד) שנה פנ., ה) סנהדרין

מת., וובס מו: מת.

מגילה כו: מנחות לד:1.

ואן רשיי ד"ה ולא יישן כהן שמת יפיץ. כליינים:

גליון חש"ם רש"י ד"ה ולא יישן בהן שמא יפיח. עיין מוכה ד' כו ע"ל ול"ע:

רב נסים גאון

ולאביי דאמר הזמנה במס׳ סנהדרין בפ׳ נגמר הדין (דף מז) איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא: -1010-

הנהות וציונים

מן ברי"ף הגירסא לא סימן מג: 3] בכת״י נוסף למיול מכמא כי וכו׳ דאגרתא הוה יהיב לן: 🕻] בכתיי פשימי ועיין באסיפת זקנים מש"כ דנקט בתחילה ולאח"כ פשיטי: 7] ד"ה אחר דיה יעם מעותיויי ל] נראה :(E86°C): רדיה יצר ביהי אחר ד״ה ״ולאביי וכו״י (מנחם משיב נפש, דיית וכייה בדפויר) ולפנינו עים מהרשיל דפויר: ו] כוונת הגר"א להגיה ברש"י שמא יפיל שהוקשה לו פושיית רעק"א בגליון דהגמי סוכה כו עייא ברייתא מוקימה בדנקיט להו בידיה וכך מפרש שם רשיי ומכאר הטעם שמא יפלו, וביותר ברייתא זו דלא יישן בהן מפרש רשיי להדיא נגמרן 🎙 אמר רבא כי הוה אזלינן בתריה דר"נ כי הוה נקים ספרא דאגדתא יהיב לן כי הוה נקייי בריין לא יהיב לן אמר הואיל ושרונהו רב בידו ת"ר "לא יאחז אדם תפילין בידו ום"ת בזרועו ויתפלל בולא ישתין בהן מים יולא יישן בהן לא שינת קבע ולא שינת י עראי. אמר שמואל "סכין ומעות וקערה וככר

הרי אלו כיוצא בהן, אמר רבא אמר רב ששת לית הלכתא כי הא מתניתא דב"ש היא דאי ב"ה השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי מיבעיא מיתיבי דברים שהתרתי לך כאן אסרתי לך כאן מאי לאו תפילין אי אמרת בשלמא בית הלל התרתי לך באן קבוע אסרתי לך כאן בית הכסא עראי אלא אי אמרת ב"ש הא לא שרו ולא מידי כי תניא ההיא לענין מפח ומפחיים דתני חדא כשהוא נפנה מגלה לאחריו מפח ולפניו מפחיים ותניא אידך לאחריו מפח ולפניו ולא כלום מאי לאו אידי ואידי באיש ולא קשיא כאן לגדולים כאן לקטנים ותסברא אי בקטנים לאחריו מפח למה לי אלא אידי ואידי בגדולים ולא קשיא ^ההא באיש הא באשה אי הכי הא דקתני עלה ° זהו ק"ו שאין עליו תשובה מאי אין עליו תשובה דרכא דמילתא הכי איתא אלא לאו תפילין ותיובתא דרבא אמר רב ששת תיובתא מכל מקום קשיא השתא בית הכסא קבוע שרי בית הכסא עראי לא כל שכן הכי קאמר בית הכסא קבוע דליכא ניצוצות שרי בית הכסא עראי דאיכא ניצוצות אסרי אי הכי אמאי אין עליו תשובה תשובה מעלייתא היא הכי קאמר הא מילתא תיתי לה בתורת שעמא ולא תיתי לה בק"ו דאי אתיא לה בתורת ק"ו זהו ק"ו שאין עליו תשובה: י'ת"ר יהרוצה ליכנס לסעורת קבע מהלך עשרה פעמים ד' אמות או ד' פעמים י' אמות ויפנה ואח"כ נכנס אמר ר' יצחק הנכנס לסעודת קבע חולץ תפיליו ואח"כ נכנס ופליגא דר' חייא דא"ר חייא 'מניחן על שלחנו וכן הדור לו ועד אימת אמר רב נחמן בר יצחק "עד זמן ברכה תני הדא צורר אדם תפיליו עם מעותיו באפרקסותו ותגיא אידך לא יצור לא קשיא הא דאזמניה הא דלא אזמניה 🤊 דאמר רב חסדא בהאי סודרא דתפיליו דאזמניה למיצר ביה תפילין צר ביה תפילין אסור למיצר ביה פשימי אזמניה ולא צר ביה צר ביה ולא אזמניה שרי למיצר ביה זוזים ולאביי דאמר יי הזמנה מילתא היא אזמניה אע"ג דלא צר ביה צר ביה אי אזמניה אסיר אי לא אזמניה לא בעא מיניה רב יוסף בריה דרב נחוניא מרב יהודה מהו שיניח אדם תפיליו תחת מראשותיו 'תחת מרגלותיו לא קא מיבעיא לי שנוהג בהן מנהג בזיון כי קא מיבעיא לי תחת מראשותיו מאי א"ל הכי אמר שמואל מותר אפילו אשתו עמו מיתיבי לא יניח אדם תפיליו תחת מרגלותיו מפני² שנוהג כהם דרך בזיון אכל מניחן תחת מראשותיו ואם היתה אשתו עמו אסור היה מקום שגבוה ג' מפחים או נמוך ג' מפחים מותר תיובתא דשמואל תיובתא אמר רבא אע"ג דתניא תיובתא דשמואל הלכתא כוותיה מ"מ

דדיכא ניצוצות. שיהא לריך לשפשפן פימיטו מעל רגליו: בית הכסא עראי. לקטנים: דאיכא ניצוצות. הניתוין על גפי רגליו ואמריטן במסכת יומא (קף ג) מטה לספספן שאסור לאדם שילא בניצוצות שעל גבי רגליו שמא יראה ככרות שפכה ונמצא מוציא לעז על בניו שהם ממזרים הילכך אי אפשר לאחוז מפילין כידו: הא מילתא. דמפילין דבית הכסא עראי וקטע: תיתי לה בתורת מעמא. להתיר בכית הכסא קטע את האסור בבית הכסא עראי משום טעמא דניציצות: דאי אתיא דה בתורת ק"ו. לומר דין הוא להקל בבית הכסא עראי קל ולהחמיר בבית הכסא (6) חמור ולא חזול כחר טעמא אלא כחר חומרא וקולא ואנן עבדינן איפכא אין לי עליו מה להשיבך שאין לי למטא שיהא בשום מקום כית הכסא עראי חמור מן הקפוע שאוכל להשיבך אם החרתי בקבוע שהוא קל בדבר פלוני נחיר בשל עראי שהוא חמור בה אבל טעמא איכא למאי דעבדיטן דהכא איכא פיצוצות והכא ליכא ודבר זה לאו קל וחומר לא קל ולא חמור: הגבגם דשעדת קבע. וגנאי הוא שיצטרך לנקפיו בחוך הסעודה: מהדך עשרה פעמים כר. ובכל פעם ופעם צודק עלמו ויושב אולי יוכל להפנות שההילוך מוריד הגדולים לנקב: חודין תפידיו. שמא ישתכר בסעודה ויתגנה בתפיליו: וכן הדור או. שיהו מזומנים לו וימזור ויניתם בשעת ברכה: דו באפרקסותיה, סודר של ראשו: עם מעותיו. לא עם המעות ממש אלא שני קשרים זה אלל זה: היג הא דאזמניה הא דלא אזמניה. לההיא סודר לתפילין דכיון דאזמניה שוג אסור לאור בו מעות מאחר שהקצו לכך: 🗗 צר ביה. אי אומניה אין אי לא אומניה לא קדיש ושרי למיצר ביה דהכי חניא בהדיא בסנהדרין (מס:) הניס בו תפיליו ינית כו מעות: ולאביי דאמר הומנה מילתא היא. גכי לורג כנד למת בסנהדרין בפרק נגמר הדין (ד-m:): מהו שיניה תפיליו תחת מראשותיו. בלילה כשהוא ישן: אם היה מקום גבוה ג' שפחים. למעלה מראשומיו ועליו נותן התפילין או למעה מראשומיו יולא מקום מן המעה: 35

וקסבר 🌣 עד ועד בכלל ומי סבר ליה כוותיה

והא מפליג פליג עליה (דתניאים) יי משחרב

בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא

יום הנף כולו אסור אמר לוף רבי יהודה

והלא מן התורה הוא אסור דכתיב עד עצם

היום הזה עד עיצומו של יום רבי יהודה

הוא דקא מעי הוא סבר מדרבנן קאמר ולא

היא מדאורייתא קאמר והא התקין קאמר

מאי התקין דרש והתקין: מתני' י"ם הראשון

של חג שחל להיות בשבת כל העם מוליכין

את לולביהן לבית ⁰ הכנסת למחרת משכימין

ובאין כל אחד ואחד מכיר את שלו ונוטלו

מפני שאמרו חכמים אין אדם יוצא ידי

חובתו ביום מוב הראשון בלולבו של חבירו

ושאר ימות החג אדם יוצא ידי חובתו

בלולבו של חבירו רבי יוםי אומר מאיום מוב

הראשון של חג שחל להיות בשבת ושכח

והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור

מפני שהוציאו ברשות: **גבו**' מנה"מ דת"ר

י ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד מ

ואחד ? לכם ימשלכם להוציא את השאול

ואת הגזול מכאן אמרו חכמים יאין אדם

יוצא ידי חובתו כי"מ הראשון של חג כלולבו

של חבירו אלא אם כן נתנו לו במתנה

ומעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי

אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו באין

בספינה ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל

בלבד שלקחו באלף זוז נטלו רבן גמליאל

ויצא בו ונתנו לרבי יהושע במתנה נמלו

רבי יהושע ויצא בו ונתנו לרבי אלעזר בן

עזריה במתנה נמלו רבי אלעזר בן עזריה

ויצא בו ונתנו במתנה לרבי עקיבא נמלו

ר"ע ויצא בו והחזירו לרבן גמליאל למה לי

למימר החזירו מלתא אגב אורחיה קא משמע

לן ימתנה על מנת להחזיר שמה מתנה כי

הא ° דאמר רבא יהא לך אתרוג זה על

מנת שתחזירהו לי נמלו ויצא בו החזירו

יצא לא החזירו לא יצא למה לי למימר

שלקחו בשלב זוו להודיעך יכמה מצות חביבות באיל מר בר אמימר לרב אשי

אבא צלווי קא מצלי ביה מותיבי ™לא יאחז

אדם תפילין בידו וספר תורה בחיקוי ויתפלל

יולא ישתין בהן מים יולא יישן בהן לא שינת יולא

קבע ולא שינת עראי ואמר שמואל "סכין

בכך◊ היה מנהגן של אנשי ירושלים אדם יוצא מביתו ולולבו בידו הולך

לבית הכנסת לולבו בידו קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו קורא

בתורה ונושא את כפיו מניחו על גבי קרקע הולך לבקר חולים ולנחם אבלים

לולבו בידו נכנס לבית המדרש משגר לולבו ביד בנו וביד עבדו וביד שלוחו

מאי קמ"ל להודיעך כמה היו זריזין במצות: רבי יוסי אומר י"מ: אמר אביי

קם א מיי פיינ מסלי שנגות הלסה י: קי ב מיי פיים מהלכום לולב הלכה י סמג עשין מד טוס"ע איים סיי חרנה

מעיף ג: סיא גד מיי שם טוש"ע שם סעיף ד: קיב ה מיי פיים פ״ה מהלי חפלה הלכה ה סמג

טשין יט טוש"ע אויח סיי צו

פעיף א: פ״ד מסלי 1.3% תפלין סלכה יו סמג עשין כג טושיע אייח סר מג סעיף מ:

סיד זמיי שם הלי טו סמג שם טושייע אייה סיי :700 קמו ח מיי פיים מכלי

סעיף א: ספור פו מייי שם ופייו מהלי לולב הלי כד סמג שם ועשין מד טוש"ע שם וסר מרנב סעיף א בהג"ה:

מתניי בי"ט הראשון כר'. זו ששנינו שאין אדם יוצא בייט הראשון כלולבו של חבירו אמרי מנייל דתייר ולקחתם לכם והשאול אאיכ נתנו לו במתנה כאשר נתן ר"ג לר הרשע כרי ראסיקי כי הא זה במתנה על מנת שתחזירהו לי החזירו יצא לא החזירו לא יצא: ידושלמי רכ יעקב בו נחמן הוה יהיב אתרוגא לבריה הוה אמר ליה לכשתזכה בו ובמצותו תחזירהו לי וכן הלכה. אמד מד בד אמיומדן אבא הוה מצלי ולולבו בידו ומותבינן עלה מהא לא יאחוז אדם תפלין בידו וסית בזרועו ויתפלל כדי ואמר שמואל סכין וקערה ככר וחינוק כיוצא בהן כלומר אסור לו להתפלל ואלו בידו ושנינו הללו לאו מצוה אבל ל<u>ולב</u> כיון ושרי. תניא א״ר אלעזר בדי צדוק כך היה מנהג בני ירושלים נכנס לבית שמע ומתפלל ולולבו בידו קורא בתורה או נושא את כפיו מניחו על אומר י"ט הראשון של חג שחל לחיות בשבת שכח והוציא הלולב ברה"ר פטור מפני

תורה אור חשלם א) ולחם ופלי וכרטל בכל משבתיכם:

-

עבת וערבי ישטחפם לפני

ולקחתם שתהא לקיחה לכל א' וא'. מדלם כמיב ולקסת לשון יחיד " וגבי סוכה לא לריך קרא דהא כחיב כל האורם: אלא איב נתן דו במתנה. וכאמרוג השותפין נמי לא נפיק כדמוכח בשילהי יש נוחלין (כ"כ דף קה: ושם) גבי אחין שקנו

אתרוג בתפיסת הבית ולא חשיב שלו כיון דאין מיוחד שלו אלא כשאול סרי ואינו יוצא עי ומה שנהגו הקהל לקנות אתרוג בשותפות מלמדין אותן שיהו כולם נותן כל אחד ואחד חלקו לחבירו על מנת להחזיר ויש לסמוך דכיון דקנאוהו על מנת ללאת בו ואע"ג שלא פירשו סחמא דמלחא

תפלה הלכה ה סמג סם טוס"ע א"ח סרי טו שתחזירהו לי. כשום מקום אין מדקדק הש"ס בלשונו להקדים תנאי למעשה ותנאי כפול והן קודם ללאו אע"ג דבהכי מיירי אלא שמקלר לשונו לפי שלא על חידוש זה בא להשמיענו ולא דמי לתנאי ומעשה בדבר אחד דהיינו כששניהם סותרים זה את זה כי ההיא דעל מנת שתחזירי לי את הנייר בפרק מי שאחזו (גיטין דף שה. ושם) וא"ת כיון דאמר ע"מ שתחזירהו לי ח"כ אם הקדישו אינו מוקדש כדמוכת בסוף יש נוחלין (כ"כ

(דף מת.) גבי מתנה דבית חורון בעי מעתה מתנה אין אדם נותן שאם הקדישה אינה מוקדשת אינה

> לא תאכלו עד עצם הַיּוֹם הַאָּה עֵר הַבִּיאַכֶּם אָת קַרְבָּן אֱלֹחַיכָם חַפָּת עוֹלָם לְדוֹרְתִיכָם

[רקרא פג, יר] ב) וּלְקַּחְתָּם לָכָם בַּיוֹם הראשון פרי עץ הדר בַּפֹּת תְּטָרִים וַעַנַף עֵץ

אַלדִּיכָם שִׁבְעַת יָטִים:

אין יכולין לנאת כו: הילך אתרוג זה במתנה על מנת

רבינו חננאל

כאילו פרשו דמי כיון דבענין אחר

דף קלו:) גפי שור זה נתון לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי דכיון דקאמר לי מידי דחד לי קאמר וא"כ היאך יצא והא אנן תנן בנדרים פרק השותפין

דכל מתנה שאינה שאם הקדישה לא תהא מקודשת^{דו} לא שמיה מתנה וי"ל דה"נ הוי בידו להקדים להיות קדום כל זמן שהוא פידו עד שיחזיר ועוד

דהתם נתי לא בהקדש תלוי טעם המתנה כדמוכח בנדרים ירושלמי דאמר עלה רפי ירמיה^{הן} רפי יהודה

מתנה לחבירו ע"מ שלא יקדשנה לשמים ומשני מתני' כל מתנה שהיא כמתנת בית חורון שהיתה בערמה

מתנה כלומר שלא נתנה לו שיהנה המקבל שום הנאה שבעולם אלא שיהא מותר לאכיו של נותן זה ודאי

הערמה בעלמא ולא שמיה מתנה שהרי לא זכה כה לענין עלמו לשום דבר וא"כ מה הקנה לו אבל הכא

דמוכה ליה שיהנה בו שמיה מתנה ולא הזכיר שם הקדש אלא משום שעל הקדש היה מעשה ולשון כל מתנה

שאינה וכו' מוכיח כן דמשמע שאינה מתנה לשום דבר גם סעודתו היתה מוכחת עליו שלא היה דעתו ליתן

כלל לענין שום דבר רק שיבא אביו ויאכל כמו שמפרש שם בגמרא או משום דויתור אסור במודר הנאה

אבל בעלמא מתנה היא אע"פ שאין יכול להקדישה כדתנן פרק בתרח לנדרים (דף פת.) שנותן לכתו מה

שנושאת ונותנת לפיה ונפ״ק דקדושין (דף כג: ושם) שנותן לעבד ע"מ שילח ט למירות©: ראם לאו לא יצא.

ומה שלא החזירו רכי יהושט לריי נמליאל אלא נמנו לרכי אלעזר כן עזריה ורכי אלעזר כן עזריה לרכי עקיבא דעתו של רכן גמליאל היה שילאו כולם ואח"כ יחו ארבאר שמואה סבין וקערה וככר ומעות הרי אהו כיוצא בהו. אצטריר ליה לשמואל לווימר דלא תימא דווקא תפילין וס"ת דאיכא בזיון כתבי הקודש בנפילתו טריד בהו טפי ואין דעתו מתיישבת בתפלחו

עד עצם עד (6) עצמו של יום. כל היום קרוי עלם היום: וקסבר עד ועד בכלל. ולא דרים עד ולא עד ככלל להתירו בהאיר מורח כי ליכא עומר והכי מתוקמא קראי אין עומר עד עלם ועד בכלל יש עומר עד המאכם: והא מיפלג פליג. רמי יהודה עליה שמלינו

סוכה

כ) ר"ה ל מנחות פת, ג) [לקמן מג. מד.], ס) [לקמן מג.], ו) [לעיל מ: וש"כ], ז) [מוספ" שתמה רבי יהודה בדורו על תקנת פ״כן, מ) נכ״כ קלו: ריב"ז למה תלה הדבר בעלמו דמשמע קדושין ו:], ע) ברכות כנ: חושה: לעיל כו.ז. לעשות סייג כא והלא מן התורה הוא ל) [מוספת' פרק כ], אסור: דרש. המקרא עד ועד ל) עיין תוס׳ לעיל לט. בכלל: והתקין. לפי שהיו רגילים סוד"ה עובר, לו) עיין מגחות סה:, () סוף פ"ה, לאכול חדש מחטות ולהלן כשהיה הבית וע"ע תוס' קדוסין ו: קיים עד עכשיו הולרך לתקן: ד"ה לא ודף מע: ד בותני' יש הראשון כר. לאמריען דברים ותוס' כ"ב קלו: ד"ה לא ומוס' גיטין עה. לקמן (דף מג.) דדוחה מלוח לולב ד"ה לאפוקי וד"ה אלא שכת כי"ט הראשון לכדו: מוליכין אמר ותום׳ שם עה: ד"ה את לולביהן. מערכ שכת: שהוציאו ברשות. כרשות מלוה שהיה טרוד במלוה ומחשב ועסוק וממהר לעשותה הגהות הב״ח ומתוך כך טעה ושכח שהוא שנת (מ) רשיי ד"ה עד ענם וקסבר רכי יוסי טעה בדבר מלוה עד עיצומו של יום: ושגג בדבר כרת פטור מקרבן: גבו' מנא הני מידי. דחין חדם יוצא בלולבו של חבירו: דכם משדכם. משמע: למה לי למימר החזירו. מה אנו למידין מחזרה זו דאנטריך תנא למיתנייה במתני: הא קמ"ל.

דר"ג ע"מ שיחזירוהו לו נתנו להם

ואפ"ה הויא מתנה עד שילאו בו:

החזירו לו יצא. דמתנה על מנת

להחזיר מתנה היא והרי החזירו לו

אבל אם לא החזירו אגלאי מלחא

דמעיקרא גזול הוא בידו: ה"ג למה

ליה למימר שלקחו באלף זוז להודיעך

כמה מצות חביבות עליהם: הוה

מצדי ביה. כשהיה מתפלל היה לולט

גליון חש"ם גמ' כמה מצות חביבות. עיין כנ"ק לף ט ע"ב חוס" ד"ה אילימא:

למנסים.

מסורת חש"ם

עם הוספות

ל) וכרכות דף כו: וש"כן,

97

ליקוטי רש"י

רבי יהודה 708 גרסיטן ולא גרסיטן אמר טו ר' יהודה שהרי לא ראהו מימיו וכו' (ריה שם:). לתנא דמתמ' וכי רכן יומע המקין נמנחות שם.]. מן התורה אפור. שנחמר עד ענם וכומן שחין כית המקדש קיים משחעי קרא (מנחות כלימר הוא כא לגזור עליו משום ההוא טעם דלעיל דשמת יכנה וריה שכן. החזירו יצא. מעלמי מילחה למפרע דהויה משיקרה שהרי קיים עמה מנאי שהמתנה סיחה חלויה בחנאי ונתקיים ורשבים ביב קלונ). הרי אלו כיוצא בהן. לענין חפלה שרוחג עליהן שלה תפול הסכין

ל] [צ"ל דתגן] (גליון): רשיי בר״ה מחקר וכן ג] בכתיי יכיו ליתא (ערייש בדפר"ר: שאם בברכות: 7] קדישה (פוקדשת) ומכודשת] כיה גי מהר"ם (גליון) עיי"ש והערות: וכהנהות ש"ל דאמר עלה רבי

בידו מרוב חיבתו עליו היה מתפלל ט: לא יאחז אדם כו' ויתפלל. מפני שערוד הוא במחשבתו שלא יפלו מידו ויתכזו ואין דעתו מיושבת עליו מסנק בתפלתו: לא יישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי. שמא יפלו מידו והכי אוקימנא ליה בהישן (לפיל דף ט.) דהא דקתני לא קבע ולא עראי בדנקיט ליה בידיה: סבין. ומויקט והקערה השפך והמעות יאבדו והככר מתיירא שמא יפול ויתקע לו ברגלו: יטעף (ביכות כג:). וקערה. מליאה: ומעות. שלא יתפזרו: וכבר. שאם יפול יהא -נמאס: דאו מצוה נינהו. לאומון הנהות וציונים והויין עליו למשא לפיכך טרוד במשאם וכבד עליו משאם ושמירתם: הבא. נטילתה ולקיחתה מצוה היא ומתוך שחביבה מטוה עליו אין משאה ושימורה כבד עליו ולא טריד: קורא בתורה. לריך להנים הלולב לפי שגולל ס"ח ופוחחו: נכנם לבית המדרש. טריד בשמעתא ויפול מידיו: 63 וקערה ככר ומעות הרי אלו כיוצא בהן התם לאו מצוה גינהו ומריד אדם וכרי (דפר"ר רש"ש): בהו הכא מצוה נינהו ולא פריד בהובתניא יובי אלעזר בר צדוק אומר

כ] חיבת "לו" נמחק, וכן (יעב"ץ, חשק שלמה, הנירסא בזרועו וכ״ה ירמיה בעי מעתה אין

י מעה ולא התפלל לא תפלה זו וכו": וכתב הראב"ד לסימי כדעמו וכו" הוסיל ושעת תפלה היא עכ"ל. וה"ר יינה ו"ל כתב שדעת תכתי פרובינלא כדעת רכינו והוא נכון בעיניו. וכתב עוד ה"ר יונה שי"מ כדברי הראב"ד ז"ל שאפילו לא התפלל תפלות

תשלומי

התפלל

הסמוכה

אחרונה

התפלל

מתפלל

ערבית

8,

מנחה

מנחה

עושין

מוספין.

היו

Service of

הרשות כידו ונכון לעשות כן:

יא הין לפניו שתי תפלות כו'. נריימל פרק תפלת השחר (דף כ"ו.) פלוגחא הכרים ורכי יהודה ופסק רכי יותגן כת"ק, והכרים ס"ר יונה דמנחה הנוכרת כתן היינו מנחה גדונה וכבר הוקשה לפוסקים ז"ל מה שהיו נוהגים ביה"כ שחחר שהגיע זמן המנחה היו מחפללים מוסף קודם. וכחבו ה"ר יונה והרא"ש ז"ל דהא דהיו לפניו שתי תפלות היינו דוקא שרולה להתפלל מיד שתיהן כגון שרולה ליכנס לסעודה גדולה יא"ח לו ליכנס עד שיתפלל הילכך תפלת המנחה שהים תדירה וגם עיקר זמנה חז קודמת אבל אם אינו לריך עתה להתפלל תפלת המנחה יכול להקדים תפלת המוספים. ומ"ש רבינו ויש מי שמורה וכו" הוא להנצל מקושיא זו של יה"כ דכיון דבלבור הוא אין עושין כן כדי שלא יטעו ויבא אחה יחיד מהם ביום אחר קודם שחגיע ומן המנחה להחפלל חפלת המנחה ואח"כ חפלח המוספין. והנכון לקלר בפיוניים בתפילת השחר ולכוין להתחיל להתפלל תפלת התוספין קודם שיגיע זמן תפלת מנחה גדולה וכן אנו נוהגים: פ"ד ב מהרת הידים כיצד וכו'. פרק

סיה קורא (בר

סרבה לכולם יש תשלומין ואין דעתו ו"ל נותה כזה אלא הנכון כדברי רביני. מיהו אם ירלה להתפלל אותם בתורת נדבה ושיחדש בהם דבר

הוא דאינו חוזר הא פחות ממיל חוזר כך היא גירסת רבינו ח"ש אין מחייבין אותו לחזור לאחוריו אלא עד מיל כלומר עד ולא עד בכלל. אבל אם עבר מן המים יותר. כלומר יותר מפחות ממיל אינו סייב למאר: וכה שכתב שרוחץ עד הפרק. [עי׳ במשנה פ״ב דידים]. וכחב רבינו פ״ו מסלכות ברכוח שמברך ענט"י וכחב ה"ר מנוח וכן לק"ש ונראה מדברי רביט שבכל החפלות לריך ליטול ידיו אעפ"י שאינו יודע להם שום לכלוך כשם שהוא לריך ליטול ידיו לאכול פת ודלא כהר"ן :פ"ע"ס

ט"ו.) א"ל רבינא לרבא חזי מר האי לורבא מרבט דאחת ממערבא ואמר מי שאין לו מים לרחוץ מקנח ידיו בעפר או בלרור ובקסמים א"ל שפיר קאמר מי כחיב ארחץ במים בנקיון

כתיב כל מידי דמנקי דהא לייט רב חסדא אמאן דמהדר אמים בעידן ללותא וה"מ לק"ש

אבל לחפלה מהדר ועד כמה עד פרסה וה"מ לקמיה אבל לאחוריו אפילו מיל אינו חוזר מיל

השנת הראכ"ד

נ במה דכרים אמורים שאינו ממחר וכו'. אכל שחרית וכו": כתב הראב"ד לא

ידעתי רגליו למה עכ"ל. ונראה מדברי מ"ע דמשחמיטמיה למרן הראב"ד הא דחניא בפרק במה טומנין במס' שבת (דף ג:) רוחן אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום שנאמר כל פעל ה' למענהו דהיינו למפלח שחרית. ולי נראה דלא אישחמטחיה האי ברייחה להרחב"ד ז"ל חלה שהוח ז"ל מפרש דלא לענין תפלה איתניא האי ברייתא אלא לענין אם מותר לרחוץ פניו ורגליו כדי ליפות את עלמו וכדפירם"י:

ד בל הממאין וכו'. כנר נמנאר זה נקוף סלכות ק״ש:

הראכ"ד ז"ל לא ידעתי רגליו למה עכ"ל:

*מעה :ערבית מעה ולא התפלל לא תפלח זו בו'. כמכ הראכ"ד ולא תפלה לא תפלה זו אלא לה משלם אינו ראיתי כדעתו שאינו טעות אלא בסמוך לי ולפיכך ולא מעה כיצד בלבד. אמר שחרים אין לה משלימין ולא מנחה לא שחרית שכבר עבר זמנה ודעת יחידית סיא זו מפני שראה הענין שתים ערבית ראשונה בסמוכין משחרית למנחה וממנחה לערכית ומערכית והאחרונה תשלומי מנחה. אבל שחרית אין לה תשלומין שכבר לשחרית ואני אין לי להורות כה לה היסור ולה סיתר והם כנה בשאר עבר זמנה [7] וכן תפלות: להשלים ישלים. אבל אני אומר של לפניו שתי תפלות אם נוכר בסמוכה לה ולא השלים טעותו ורונה להשלים נמופלגות מתפלל של מוספין ושל איני משלים מפני שהוא כיטול של מתפלל 72 ואחר במזיד. עוד נראה לי שכל אלו שמורה התשלומים שאמרו אינם אלא מי [ל] ויש שאין עם התפלק האחרת שכאה שלא [מ]כדי Cí בציבור בזמנה היאיל ושעת תפלה היא: ימעו:

פרק רביעי

א דמשה דברים מעכבין את התפלה אע"פ שהגיע

זמנה. מהרת ידים. וכיסוי הערוה. ומהרת

מקום תפלה. ודברים החופזים אותו. וכוונת הלבטב "מהרת ידים כיצד רוחץ ידיו במים עד הפרק ואחר כך יתפלל. היה מהלך בדרך והגיע זמן תפלה ולא היה לו מים אם היה בינו ובין המים ארבעה מילין שהם שמונת אלפים אמה הולך עד מקום המים ולורוחץ ואחר כך יתפלל. היה בינו ובין המים יותר על כן מקנח ידיו בצרור וּגוֹאו בעפר או בקורה ומתפלל: גַ במה דברים אמורים לפניו אבל אם היה מקום המים לאחוריו אין מחייבין אותו לחזור לאחוריו אלא עד מיל ב, אבל אם עבר מן המים יותר אינו חייב לחזור אלא מקנח ידיו ומתפלל. במה דברים אמורים שאינו ממהר לתפלה אלא ידיו בלבד בשאר תפלות חוץ מתפלת שחרית "אבל שחרית רוחץ פניו ידיו ורגליו ואחר כך יתפלל. ואם היה רחוק מן המים מקנח ידיו בלבד ואחר כך יתפלל: ד יכל הממאין נגורוחצין ידיהן בלבד כמהורין ומתפללים אע"פ שאפשר להם למבול ולעלות חשנת הראכ"ר "אבל שחרית דוחץ פניו ידיו ורגליו כו'. כמכ

ממומאתן אין המבילה מעכבת. וכבר בארנו שעזרא תיקן שלא יקרא בעל קרי [7]בלבר בדברי תורה

א פור איים סיי רל"ב ל"ב סת"ג עשין שם: ב עיין בטור סיי רל"ג ל"ב סת"ג עשין י"ח: ג פור א"ח סיי כ"ח:

לחם משנה

מעד ולא התפלל לא תפלה זו ובו". כן דעת רבינו ז"ל וכן דעת החוספות ז"ל דאין תשלומין אלא כתפלה הקמוכה לה. והא דכתב רבינו ז"ל טעה ולא התפלל לא חפלה זו ולא חפלה הסמוכה לה ולא נקט טעה ולא החפלל חפלה זו והחפלל הסמוכה לה וכשלישים מכר י"ל דנקט הכי לאשמועינן רבוחא דאע"ג דטעה בשמיהן וא"כ לא הוה לן למידיינים כטעה אלא כמזיד ולא ימפלל אפילו קמוכה לה קמ"ל דקמוכה לה מיהא ישלם:

יא היו לפניו שתי תפלות וכו'. שם (דף כ"ו.): ויש מי שמורה שאין עושין וכו'. הטעם דיחמרו דכיון דומן מוסף עד שבע שעום ועדיין לח עבר הזמן חמחי חנו

הגהות מיימוניות

י [כ] וכן פסקו התוספות בשם רשכ"ם וכן ס"ה ומשום רבינו שמחה כתב שאם מעה ולא התפלל אחת מן התפלות ומכר אפילו אחר עשרה ימים מסתבר שמשלימה הכיון שאין בו

משום עבר יומו מה לי למדר ומה לי לאחר עשרה ימים ע"כ: יא (ל) כרבגן לגבי רבי יהודה והבי פסק רבי יותגן התם עיין שם וכן מוכח בירושלטי ראפילו אם יש שהות ביום כדי שחידם ע"כ: [מ] וכן מצאתי כשם הר"י אמנם מורי רבינו נוהר ומוהיר שלא בתפלח יוצר ביוה"כ עד שעת המנחה ונשאתי ונתתי לפניו כאשר מצאתי בשם

שוב מצאתי בתשובת פובים מן הראשונים כדברי

ב [6] בפרק אלו עוברין ובהעוד והרושב וכן פירש בערוך הא דַאמר לתפלה ארבעה מילין כבעמוד אכל רש"י פירש ארבעה טילין צריך לילך כדי שיתפלל כבית הכנסת וכן נראה

לר"י כפירש"י ולא כפירוש הערוך שפירש משום נפילה דאי בעידן צלותא האמר פ"ב

דברכות ליים אביי אמאן דמהדר אמיא בעידן צלותא ואי שלא בזכון תפלה מאי איריא

ממיל אינו חחר: ד בל הממאים ובו'. מנוחר נסוגים פרק מי שמתו (דף כ"כ:) ונתנחרו הדנרים יפה בב"י בטור ח"ח:

מתפללים מנחה קודם אלא ודאי שיש להתפלל מנחה קודם מוסף וא"כ יטעו בשאר הימים להתפלל מנחה קודם מוסף אפילו קודם שם שעות ומחלה:

פ"ד א חמשת דברים מעכבין את התפלה אף על פי שהגיע ומנה כו'. פרק

ועד כמה עד פרסה והני מילי לקמיה אנל לאחריו אפילו מיל וכו' ונראה מיל חוזר יוחר

היה קורא (דף ט"ו.) והני מילי לקריאה שמע אכל לחפלה מהדר

וכן

מגדל עוו

י מעה ולא התפלל לא תפלח וכו": כתב הראב"ר לפימי נדעמו וכו", הופיל ושעם מפלה היפ עכ"ל: ואני אומר טעה ולה התפלל וכו' עד וכן שאר תפלות הסכמת גדולים ודנריו נכיחים

מדאסיקנא עביר. ואבי אובו פעם יותר המפעל חביל עד רק שמי מעכית מחוש הכיות מחוש מביר. ואבי אובו עביר. ועד הקיימא לן חפלות כנגד ממידים מקטים וכן פסק רשכ"ם וכס"ה וכד"ן: היו לשניו שתי תשלות בו' עד סוף הפרק. פרק כל המדיר (דף צ"א): ש"ר מבירים בו' עד הפרק ואמ"כ ימפלל. פרק היה קורא (דף ע"ו): היה מהלך בדרך ב"ד א ב חבושה דברים בו' עד או כקורה וממפלל. פרק אלו עוכרין (דף מ"ו) ופרק העור והרועכ והגיע בו' עד או כקורה וממפלל. פרק אלו עוכרין (דף מ"ו) ופרק העור והרועכ

(דף קכ"ב) סוף גמרא מחניתין דואלו שעורותיהן ככשרן אתרה ר' אנהו כשם ר"ל ופירשה ר' יוסי כר סגים: ג בר"א לפניו בו' עד מון מתפלם שמרים. מרק היה קורם (דף ט"י): אבל שחרית רוחין פניו יריו ורגליו בו' עד ומתפלל. פרק כמה טומנין: בתב הראב"ד ז"ל ל6 ידעתי רגליו למה עכ"ל: ואני חלמידו מנאחי אוחו שטי בכרייתא בשמעתא בחרייתא דפרק במה טומנין דאסיקנא סברי לה כי הא דחניא רוחן אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונהו משום שנאמר כל פעל ה' למענהו עד כאן וקי"ל הכי

וכר"ן: ד מ כל השמאים רוחצין כו' עד ואם אינו יכול יפסיק. פ' מי שמתו (דף כ"כ): נלוני

ארבעה מילין אפי מוכא נמו. ויש ספרים שבתב החיא דלחפלה ארבעה מילין נמי בפרק ב' דברכות ונראה לרבינו ששיבוש הוא ואין יכול להיות כי אם באלו עוברין ובהעור והרומב ב' דברכות ונראה לרבינו וכן משמע בערוך וכן בפירש"י דברכות: [3] ולראבי"ת גראה דקינות צרור היינו בשלא הסיח דעתו אך נתלכלכו ידיו בטים והגי מילי בק"ש אבל בתפלה בעי לאהרורי ואין דעת והן משמע בעדון יכן בשדשי הדברת. (כן לראבי הי מאה וקטו מות היהודי האך המה הכנסת האף כשמתפללות אין עומדות בפני חבירותיהן וכן ראיתי בדברי הנאונים בעני התופנית כן כדפי ע"כן דון הנשבר מנוע כדאמר אבעל קדי שמעתי שמעתיו שמתמיין כה וכל תמחמיר כה מאדיכין ימוי ושנותיו וממנה גלמו אשאר עב"ל לאון ברייתא ואינה בתופפתא שלנו וכשר המנת כדאמר אבעל קדי שמעתי שמעקלין כה ושמעתיין כה וכל תמחמיר כה מאדיכין ימוי ושנותיו וממנה גלמו אשאר עב"ל ראבי"ה: [7] וכן כתב רב האי נאון כיון דבנמרא ליכא הא מילתא נקום מנהג כל ישראל שכל בעלי קריין אע"פ שאין להם מים אין מתפלליו, עד שירהצו. ופירש רבינו תנגאל נמי נשים נדות וובות ויולדות מברכות ומתפללות וכדרבינא דאמר נדת קוצה לה חלות וכן להוציא אחרים ידי תובתן מברכין אבל להתפלל כולי עלמא נהנו להחמיר בתשעה קבין ליתן עליהם וכדתנן היה עומד בתפלה וכו' ואפילו ר"י כן בתירא לא אמר שפטור אלא לדברי תורה אבל להתפלל לא ובדברי תורה קייטא לן האידנא כר' יהודה בן בתירא ואני כל מה שנראה לי כתבתי והמחמיר יאריך יטים ושנים עכ"ל ראבי"ה ורב אלפס כתב גם הוא דברי רב האי ז"ל אבל מכילה כתב שאין צריכין ומהא דתנן בפרק מי שמתו וכ שראה קרי וגדה שפלטה שכבת זרע צריכין מבילה וכו' הא זב שלא ראה קרי וגדה שלא פלטה שכבת זרע אין צריכין מבילה לדברי הכל ע"כ:

בשלוה

כסף משנה

ובו'. ככר נמכחר כסלכות ק"ש חיסור ק"ש ככל המקומות הללו וה"ה למפלה: מ המתפלל ומצא צואה ובו'. מימרה דרכה פרק מי שמחו (דף כ"כ:) וכתכו החוס' בשם ר"י דדוקה במקום שסים יכול להסתפק ולתלות שיש שם לוחה וכן כתב ה"ל יונה והרא"ש ז"ל:

היה עומר כתפלה ומצא וכו'. נרייחל שם היה עומד בחפלה וראה לואה כנגדו

מהלך לפניו עד שחרקנה לחחריו חרבע חמות וסתנים לנדדין לה קשיה הה דהפשר הה דלה חפשר, ופירש ה"ר יונה הח דחפשר פי' חם מתפלל כנגד המזרח וראה לואה כנגדו ויכול ללכת כנגד המזרח מהלך לפניו כדי שיזרקנה לחתריו אבל אם א"א לו ללכת כנגד המזרח כגון שמתיירה שיפסיקוהו עוברי דרכים חו שמה יראה לואה אחרת וכנגד המערב אינו רולה לחזור פניו ילך כנגד הלדדין עד שיתרחק ממנה ד' אמות. ופירש"י והתניא לנדדין אין לריך להלך עד שתהא לאחוריו. דאפשר לילך לפניו ילך לפניו עד שמהח לחמוריו לח חפשר כגון

שיש נהר לפניו מסלק ללדדין: גדולי החכמים וכו'. עירונין פרק הדר (דף ס"ה.) שמואל לא מגלי ככיתא דאים ביה שיכרת ר"פ לת מללי בביתה דחית ביה הרסנא:

י דברים החופוים אותו וכו'. פרק מי שמתו ברכות [כ"ג.] ת"ר היה לריך לנקביו אל יחפלל ואם החפלל חפלתו חועבה אמר רב זכיד ואי מימא רב יהודה לא שנו אלא שאינו יכול לשהות עלמו אבל אם יכול לשהות עלמו תפלחו הפלה זו היא גירסה רבינו ודלא כהרי"ף דגרים מותר ועד כמה חמר רב ששת עד פרסה ומדתניה נסיפה תפלחו תפלה לומר שילא י"ח ממילא דכי חני הפלחו חועבה היינו שנריך לחזור ולהספלל: ואף על פי כן לכתחלה לא יתפלל וכו'. שם מנים חידך הנגרך לנקניו

שמור רגליך כחשר חלך אל כית האלסים: ובתב ה"ר מנוח כיחו הוא רוק עב שאין יכול לצחת חלח ע"י כת. ניעו הוח רוק המוכן לצאת שכבר נע ממקומו. וכן כחבו המוספות ברים ב"ק (דף ג':) ד"ה כיחו וניעו:

אל יתפלל משום הכון לקראת אלהיך ישראל וכחיב

ובית דין שעטרו אח"כ וכו'. חמיה לי מילחה כיון דעזרה גזר לד"ח הף הפלה נכלל ומה לורך לב"ד שאחריו לגזור לתפלה ועוד היכא איתא גזירה זו דב"ד שאחריהם. ואפשר דה"ק בית דין שאחריהם בטלו תקנת עזרא לד"ת והעתידוה לתפלה בלבד וכן כתב הרי"ף בסברת אחת בפרק מי שמחו. אבל אין לשון רבינו נוחה לוה שכחב וב"ד שעמדו

אמ"כ המקינו אף למפלה. ואפשר דעורא לא גור אלא לד"ח אבל לא לחסלה משום דרחמי היא ואולי לא ימלא מים ונמלא נמנע מלהחפלל. אלא שאיני יודע היכן מצינו גוירה זו דכים דין שאחריהם:

ולא מפני מומאה ומחרה נגעו כה אלא כדי שלא יהיו ת"ח מצויים אצל נשותיהן כתרנגולים וכו' לפיכך חיו אומרים בומן תקנה זו שאפילו זב שראה קרי וכו'. משנה בפרק מי שמתו (ברכות דף כ"ו.):

ת וכבר במלה גם תקנה זו וכו'. שם (דף כ"ג.) כי אחם ועירי אמר בעלוה למבילותה ועל פי מה שכתבתי בסוף הלכוח ק"ש: ן מנהג פשום הוא בד"א כבריא או כחולה שבעל וכו'. מה שחילק כין כרים לחולה נראה שסמכו בזה על מאי דאסיקנא בפרק מי שמתו (כ"ב ע"ב) אמר רבא הלכחא בריא המרגיל וחולה המרגיל מ' סאה ובריא לאונסו ע" קבין אבל חולה לאונסו פטור מכלום. ופירש"י דמרגיל היינו שממשיך הקרי עליו כלומר שמשמש מטחו ע"כ. וכיון דקי"ל בטלוה לטבילותא וס"ל לבני שנער וספרד דלא בטליה אלא לד"ח אבל לחפלה נהי דבטלוה לטכילה רחיצה בט' קבין משרת מיה ל בעי כמ"ש הרי"ף בפרק מי שמתו בשם רבינו האי אם כן בריא בין מרגיל בין בשאינו מרגיל וחולה המרגיל לריכין רחילה בנו׳ קבין אחר החקנה כטבילה קודם החקנה וחולה לאונסו פטור מכלום שבומן החקנה נמי היה פטור: וכן זב שראה קרי וכו'. וכ"כ רנינו נפירוש

המשנה שלא נהגו לטבול עליו: ז ביםוי הערוה וכו'. נרייתה פרק מי שמתו (דף כ"ד: כ"ה.) היתה טליח של בגד ושל עור ושל שק חנורה לו על מחניו קורח ק"ש ולתפלה עד שיכסה את לבו וסובר רבינו

דהיינו לכתחלה אכל כדיעבד ילא: ק מהרת מקום התפלח כיצד לא יתפלל

תורה עד שימבול. ובית דין שעמדו אחר כן התקינו אף לתפלה שלא יתפלל בעל קרי בלבד עד שימבול. ולא מפני מומאה ומהרה נגעו בה אלא כדי שלא יהיו תלמידי הכמים מצויים אצל נשותיהן כתרנגולים. ומפני זה תקנו מבילה לבעל קרי לבדו והוציאוהו מכלל הממאין: ה לפיכך היו אומרין בזמן תקנה זו שאפילו זב שראה קרי ונדה שפלמה שכבת זרע ומשמשת שראתה דם נדה צריכין מבילה לקריאת שמע וכן לתפלה מפני הקרי אף על פי שהם ממאין. וכן הדין נותן שאין מבילה זו מפני מהרה אלא מפני הגזירה שלא יהיו מצויין אצל נשותיהן חמיד. ופווכבר במלה, גם, חקנה זו של תפלה לפי שלא פשמה בכל ישראל ולא היה כח בציבור לעמוד בה: ן מנהג פשום בשנער ובספרד שאין בעל קרי מתפלל עד שרוחין כל בשרו במים משום הכון לקראת אלהיך ישראל. במה דברים אמורים בבריא או בחולה שבעל אכל חולה שראה קרי לאונסו פמור מן הרחיצה ואין בזה מנהג. וכן זב שראה קרי ונדה שפלמה שכבת זרע אין בהן מנהג אלא מקנחין עצמן ורוחצין ידיהן ומתפללין: ז אכיסוי הערוה כיצד אף על פי שכסה ערותו כדרך שמכסין לקריאת שמע לא יתפלל עד שיכסה את לבו. ואם לא כסה לבו או שנאנם ואין לו במה יכסה הואיל וכסה ערותו והתפלל יצא. ולכתחלה לא יעשה: דו ימהרת מקום התפלה כיצד לא יתפלל במקום המנופת ולא במרחץ ולא בבית הכסא ולא באשפה ולא במקום שאינו בחזקת מהרה עד שיבדקנו. כללו של דבר כל מקום שאין קורין בו קריאת שמע אין מתפללין בו. וכשם שמרחיקין מצואה וממי רגלים וריח רע ומן המת ומראיית הערוה לקריאת שמע כך מרחיקין לתפלה: 🗗 יהמתפלל ומצא צואה במקומו הואיל וחמא מפני שלא בדק עד שלא

הָתפלל הוזר ומתפלל וָוֹבמקום מהור. היה עומד בתפלה ומצא צואה כנגדן אם יכול להלך לפנין כדי שיזרקנה צרכיו. ואם יכול להעמיד עצמו כדי פרסה תפלתו תפלה. ואף על פי כן לכתחלה לא יתפלל עד שיבדוק עצמו יפה יפה א טור סף ליה סמ"ג עשין י"ה: ב טור סף לי סמ"ג שם: ג סמ"ג עשין י"ט טור שם: ד טור סף ליה סמ"ג שם: ה טור סף לייב סמ"ג שם:

לחם משנה

ה וכן וב שראה קרי ובו'. משמשת ורחתה דם לח הזכיר כחן רכינו ז"ל וקלת קשה דהוה ליה לאשמועינן טפי במשמשת וראתה דם דמעיקרא בת טבילה היא כדאמרו בגמרא וכל שכן בשאר ואי אים ביה מנהג היה לו להזכירה למעלה בד"א בכריא או משמשת וראחה דם נדה. ונ"ל דכיון דהם שוים לרכנן זכ שראה דם ונדה שפלטה וכו' נקט סרתי מינייהו וה"ה לאחריתי דאין כה מנהג: וכן זב שראה קרי ונדה שפלשה שכבת זרע אין בהן סנהג אלא מקנחין עצמן ורוחצין ידיהן ומתפללין וכו'. נוסס דהפי דקחמר חין בסם מנהג וכו׳ ר״ל שלח נהגו בכך חבל ודחי חי נהגו לח הוי מנהג כטל דהה מן הדין לרכנן דקי"ל כוומיהו מעיקרה הוה לריך וכיון דהחמור חחר החקנה לא הוי מנהג בטל:

ן אבל בחולה שראה קדי ובו". שנרם" דמפי" נהנו לרפון הוי מנהג בטל ומפני כך כתב רבינו ז"ל אבל חולה שראה קרי לאונסו פטור מן הרחילה ואין בזה מנהג וכו' שהיה די לומר אבל חולה שראה קרי לאונסו אין כזה מנהג כמ"ש גבי זב ונדה וכו' אין כזה מנהג אלא קאמר פטור מן הרחילה להודיע לנו שכיון שהוא פטור מן הדין אפי׳

מגדל עוו

גדולי החבמים בון על טהורה. פרק הדר נעירונין (דף ס"ה): י ינ רברים החופוים אותו כו"

קודם המקנה אין כזה מנהג ואע"פי שנהגו הוא מנהג בעל: ז ביסוי העיוה ביצר ובו'. פרק מי שמחו (דף כ"ד: כ"ה.) איחל היתה טלית של בגד של עור ושל שק חגורה על מחניו מוחר לקרוח קריאה שמע אכל לתפלה עד שיכסה את לבו וכו׳ ומשמע ליה לרכינו דה"ק אבל לחפלה אינו מותר לכתחלה כמו בק"ש עד שיכסה את לבו אבל בדיעבד ילא דלא מחמרינן כולי האי בתפלה:

ת מהרת מקום התפלה ובו'. הולים זה רכינו ז"ל ממה שחמרו פרק מי שמתו (דף כ"ו.) על ענין הרסקה מן הצוחה ח"ר הינה לה שנו וכו' שם וכן למפלה: בי הבותפלל ומצא צואה ובו'. שם פרק מי שממו (דף כ"כ:) היה ממפלל ומצה צואה

במקומו וכו׳ אמר רבא וכו׳ ואמרו שם אלא אמר רבא הואיל וחטא אע"ם שהתפלל תפלחו חועבה. וכחבו החום' (שם ד"ה והח) פר"י ודוקה במקום שהי יכול להסחפק ולחלות שיש שם לואה ע"כ וכן דעת רכינו ז"ל שכתב הואיל וחטא מפני שלא בדק וכו':

בדולי החכמים וכו'. פרק הדר (עירונין דף ס"ה.): י דברים החופוים אותו וכו'. כפ' מי שממי (דף כ"ג.) ברייסם הנלרך לנקביו פל

הגהות כייכוניות

ה [ה] בטלוה למבילותא וכן כתב ר"י אלפס בשם איכא מ"ד ואיכא מ"ד ה"מ לדברי תורה

על מחר לרלש, הכל פרק מי שממו (דף כ"ג):

אבל לתפלה צריך מבילה ער כאן: מ' [1] כרבא רפסיק כן ודלא כרב דאמר הפלהו הפלה

וכן ושעטא משום זכה רשעים הועבה ופר"י דהיינו דוקא במקום שהיה לו להעלות על דעהו ולהסתפק בכך לא מהקרי זכה רשעים ותפלהו הפלה ואין צריך לחזור: [1] שטואל לא הוי מצלי בביתא דאית בה שיש שם צואה אבל במקום שלא היה לו להעלות על דעתו ולהסתפק בכך לא מהקרי זכה רשעים ותפלחו הפלה ואין צריך לחזור: [1] שטואל לא הוי מצלי בביתא דאית בה הרסנא: י [ק] כתב רבינו שמחה הה"ה שאסור להיציא אפילו שאר דברי תורה מפיו כל זמן שנופו משוקין מהמת שיהוי נקביו ע"כ: אמר

500000

כסף משנה

א"ר יוחטן אני ראיתי את רבי ינאי דגלי והדר גלי כלומר ולמה לי שתי תפלות אלא אחת של שחרית ואחת של מוספין ולאפוקי ממ"ד התם אין תפלת המוספין אלא בצבור א"ל ר' ירמיה לרבי זירה ודילמה מעיקרה לה כוין דעתיה והשתה כוין דעתיה ומדחמר ליה הכי למד רבינו שחם החפלל בלח כוונה חוזר ומחפלל בכוונה וכ"כ הרח"ש ז"ל:

לפיכך הכא מן הדרך וכו'. עירונין פ' סדר

(דף ס"ה.) א"ר אלעור הבא בדרך אל יתפלל ג' ימים ומפרש רבינו דהיינו בא מן הדרך ואפשר שכך היחה גירסתו בגמרא וגם בדבריו ז"ל נכלל שסבא בדרך לא יחפלל מדנקט או מילר וס"ל דטעמא מסני שהוא עיף או מילר אבל אם דעתו מכוינת יתפלל ולמדנו כן מדאמרינן התם אבוה דשמואל כי אתי באורחא לא מצלי סלסא יומי ואם אימא דכל אדם אסורים מאי רכותה דאכוה דשמואל אלה ודאי דאכוה דשמואל סיה מזיק לו הדרך ולהכי לא מצלי עד חלחא יומי אבל אם לא היה מצטער היה לריך להחפלל : מיד

מצא דעתו וכו'. פרק הדר (שם) אמר רכ חייה כר חשי המר רב כל שחין דעתו מיושכת עליו אל יתפלל:

מו לפיכך צריך לישב מעם וכו'. כלומר מע"נ דמ"מ לשהות שעה מחת

כחסידים הראשונים מ"מ לריך לישב מעט: ואחר כך יתפלל בנחת וכתחנונים וכו'.

משנה פרק הפלח השחר (כ"ח:) רני אליעזר אומר העושה תפלחו קבע אין תפלחו חתנונים ובנמרא (דף כ"ט ב") מאי קבע א"ר יעקב בר חידי אמר רבי חושעיה כל שתפלחו דומה עליו כמשחיי ורבגן חמרי כל שחינו אומרה בלשון תחנונים. ורבינו כתב דתרווייהו בעי שתהיה בנחת ובתחנונים ושלא תראה עליו כמשארי דע"כ לא פליגי ר' הושעיא ורבגן אלא כפירוש

יא בי שניחק ופיחק וכו'. פרק מי שמחו (כ"ד.) א"ר חנינא אני ראיתי את רכי שניהק ופיהק ונתעטש מיתיבי המגהק ומפהק במפלחו הרי זה מגסי הרוח ל"ק כאן לאונסו כאן לרצונו:

ובתב ה"ר מנוח גיסק גו הקים כלומר שהקים ופשע גופו למעלה פיהק פה החים

שפוחח פיו הרנה. ורש"י פי פיהוק

הוא הרוח היולא דרך הפה נקול כמנהג הזוללים: נודמן לו רוק ובו׳. שם ע"ב אמר רב יהודה היה עומד בתפלה וטדמן לו רוק מכליעו

בעליתו ואמרינן בתר הכי דרבינא נודמן לו רוק ופחחים לאחורים משום דאנינא דעחים: ובתב ה"ר מנוח דרכינו מפרש פחקיה זריקה כיד כמו פחקיה ח' פרסי אבל לא בפיו משום קלוה ראש. ומשמע בירושלמי דדוקה מחמת החונס הוה שששדמותר ומשמע בירושלמי אם טיילו בו אסור פירוש דמטייל מדעתו שלה בחינס: יצא ממנו רוח וכו' עד ורמה במיתתנו. נריימא שם וסוכר רבינו דמסתמא חוזר למקומו הראשון ולא ישאר במקומו האחרון ואפשר שואת היתה כוונת בה"ג שכתב חחר לתפלתו ומתפלל:

יג היה עומר כתפלה וכו' עד שיכלו המים. ברייתה (שם כ"ב ב") ואפליגו המם אמוראי להיכן חוזר וכמב הרי"ף ז"ל כשם רכינו האי גאון ו"ל דהלכה כמ"ד למקום שפסק ואם שהם כדי לגמור את כולה מחר לרמש:

יד וכן המשתין וכו'. סני מגא קמיה דרנ נחמן בר יצחק במגילה פרק בני העיר (כ"ו ב"). ומ"ש רבינו כדי שיפסוק דברי התפלה מפיו הוא פירוש מה שאמרו שם כל ד' אמוח מפלמו סדורה נפיו ורחושי מרחשן שפוותיה: מו כוונת חלב כיצד וכו'. ואם סתפלל כו׳. ס״פ תפלת השחר (דף ל׳:)

ויבדוק נקביו ויסיר כיחו וניעו וכל הדבר המורדו ואחר כך יתפלל יא ימי שגיהק ופיהק נשונתעמש בתפלתו אם לרצונו הרי זה מגונה. ואם בדק גופו קודם שיתפלל ובא לאונסו אין בכך כלום. נזדמן לו רוק בתפלתו מבליעו במליתו או בבגדו. ואם היה מצמער בכך זורקו בידו לאחוריו כדי שלא יצמער בתפלה ונמצא מרוד. יצא ממנו רוח מלממה כשהוא עומד בתפלה שלא לדעתו שוהה עד שתכלה הרוח וחוזר לתפלתו: יב יבקש להוציא רוח מלממה ונצמער הרבה ואינו יכול להעמיד עצמו מהלך לאחריו ארבע אמות וממתין עד שתכלה הרוח. ואומר רבון כל העולמים יצרתנו נקבים נקבים חלולים חלולים גלוי וידוע לפניך הרפתנו וכלמתנו חרפה וכלמה בחיינו תולעה ורמה במיתתנו וחוזר למקומו ומתפלל: יג יהיה עומד בתפלה ונמפו מי רגליו על ברכיו ממתין עד שיכלו המים וחוזר למקום שפסק. וזואם שהה כדי לגמור את התפלה חוזר לראש: דד יוכן המשתין מים שוהה כדי הילוך, ד' אמות ואחר כך יתפלל. ומשהתפלל שוהה אחר תפלתו כדי הילוך ארבע אמות ואחר כך משתין כדי שיפסוק דברי התפלה מפיו: מון יכוונת הלב כיצד כל תפלה שאינה בכוונה (ק) אינה תפלה. ואם התפלל בלא כוונה חוזר ומתפלל בכוונה. מצא דעתו משובשת ולבו מרוד

אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. לפיכך הבא מן הדרך והוא עיף או מיצר אסור לו להתפלל עד שתתיישב דעתו. אמרו חכמים ישהה שלשה ימים עד שינוח ותתקרר דעתו ואח"כ יתפלל: מד כיצד היא הכוונה שיפנה את לבו מכל המחשבות ויראה עצמו כאלו הוא עומר לפני השכינה. לפיכך צריך לישב מעם קודם התפלה כדי לכוין את לבו ואחר כך יתפלל בנחת ובתחנונים ולא יעשה תפלתו כמי שהיה נושא משאוי ומשליכו והולך לו. לפיכך צריך לישב מעם אחר התפלה

א סמ"ג עשין י"ט טור ה"ה סיי ל"ג ל"ו: ב טור סיי ק"ג סמ"ג עשין י"ט: ג טור סיי ע"ה סמ"ג אס: ד טור סיי ל"ה סמ"ג אס: ה טור סיי ל"ה סמ"ג אס: "אחר

והיה לו לרוק. מיהו לפי׳ רכינו י״ל דברקיקה אינו מועיל בדיקה ודאי דאפילו אם יסיר קודם תפלה מיד הוא כא לו רקיקה אחרת אע"פ שמ"מ יש לחלק לענין הרוק שהיחה נפיו קודם שהחחיל להתפלל דחו נקרח לרצונו מחחר שלם הסירו ולענין הרוק שכח לו חח"כ נקרם לאונסו מ"מ כיון דאינו מועיל בדיקה לענין הרוק הגא כמו בגיהוק ופיהוק ועינוש להכי לא שני ליה הגמ' כדשני ליה החם אכל לפי' רש"י ז"ל למ"ש הטור קשה ול"ע. וענין ממשמש בבגדו שהזכירו שם לא הזכיר רבינו ולא ידעתיו: יצא ממנו רוח. שם ר' אכא משתמיט מיניה דרב יהודה וכו' אמר איזיל ואשמע אשכחיה לתנא וכו' איכא דאמרי היה עומד וכו': ינ היה עומד בתפלה ובו'. נכרייתה שם (דף כ"כ כ") והטעם שפסק כהן נתפלה שהה כדי לגמור את כולה מוזר ובק"ש פכק אינו מוזר הלך אתר שיטת רבו הרי"ף

ו"ל ועיין ככ"י סיי ס"ה:

יד וכן המשתין וכו'. נמגילה פ' נני העיר (דף כו:): מון בוונת חלב כיצד. נס"פ תפלח השחר (דף ל':) משמע הכי דחתר שם ודילתח

מעיקרא לא כוין דעמיה ולבסוף כוין דעמיה כלומר ומש"ה חזר והתפלל. וענין הכוונה משמע בסוף פ' אין עומדין (דף ל"ד:) דלעיכובא לא בעי שכן אמרו שם ואם

יכול לכוין וכו׳ יכוין בחחת מחם ולח ידעתי למה לח הוכירו רבינו ז"ל:

מצא דעתו וכו' לפיכך הבא מן הדרך וכו'. כל זה נמכחר נעירונין פרק הדר (דף ס"ה.): מד לפיכך צריך לישב מעם וכו'. שם נפ' מפלת השחר משנה (דף כ"ח:) ר' חלישור אומר העושה חפלתו קבע אין חפלחו תחנונים כו' ופירשו בגמ' (דף כ"ע:)

מחי הבע ח"ר יעהג בר חידי ח"ר חושעית כל שדומה עליו כמשוי ורבנן חמרי כל שחינו אומרה בלשון החנולים ופסק רבינו ז"ל כתרווייהו וזהו שאומר ואח"כ יתפלל בנחת ובתחנונים דהיינו כרכנן ולא יעשה תפלחו כמשוי דהיינו כר׳ אושעיא. ועוד אחרו שם רכה ורכ

מגדל עוו

יד וכן המשתין מים וכו' עד מפיי. פרק כני העיר (דף כ"י): מו כוונת חלב כיצד וכו' עד כטונס. פרק חץ עימדים (דף ל"6): מצא דעתו משוכשת עד ומח"כ יתפלל. פרק תפלת הטחר ונעירונין פרק הדר (דף ס"ה): מו כיצד היא הכוונה וכו' עד ונחתנונים. פרק מין עומדין (דף ל"6): ולא יעשת וכו' עד וחולך לו. פרק תפלת הטחר: מו יו לפיכך צריך לישב כו' עד משכתותו. פרק מין עומדין (דף ל"כ):

יתפלל ואם החפלל תפלחו חועבה ואמרו שם לא שנו אלא כשאין יכול לשהות בעלמו אבל אם יכול לשהוח בעלמו חפלחו חפלה, ומשמע ליה לרכינו ז"ל מדקאמר תפלחו חפלה משמע לכתחילה אין מתפלל:

יא מי שניהק ופיהק ונתעמש בתפלתו אם לרצונו הרי זה מנונה וכו'. סחי עיטוס שכתב רבינו ז"ל נראה שהוא עיטוש מלמעלה דלהאי קרי עיטוש מדכתב בתר הכי יצא ממנו רוח מלמטה משמע דלא קרי עיטוש מלמטה ונראה ודאי דלא גרים רבינו בגמרא נפרק מי שמחו (דף כ"ד:) מנהק ומפהק לא קשיא כאן לאונסו וכו' מתעטש אמחעטש נמי לא קשיא כאן מלמעלה כאן מלמעה כגירסת רש"י ז"ל שכחב ה"ג אלא עיטוש אעיטוש וכו" משום דמשמע ליה דעיטוש לעולם לא הוי אלא לאונסו אבל גירסת רבינו ז"ל היא בשלמא מגהק ומסהק ומחעטש לא קשיא כאן לאונסו כאן לרצונו אלא רק ארק קשיא ולפי זה אידי ואירי בעיטוש מלמעלה ולהכי חילק בעיטוש בין לאונסו בין לרצונו דאם היה גורס כגוי רש"יו ז"ל אין חילוק במחעשט בין אונסו לרצונו וכו' וכי חימא כל עיטוש הוי לאונסו מ"מ קרי לרצונו כיון שלא כדק עצמו קודם ולוה כמב רבינו ז"ל ואם כדק גופו קודם שיחפלל וכו" אכל רש"י ז"ל לא קרי לרצונו מפני שלא כדק ולאונסו מפני הכדיקה דמשמע ליה דכניהוק ופיהוק ועיטוש לא שייך בדיקה קודם אלא קרי לרלונו מפני שיכול באוחה העת לסובלו ושלא לעשוחו ולאונסו שאינו יכול לסובלו. ולכל הפירושים קשה מאי דאמרו בגמי אלא רק ארק קשיא דלפירוש רש"י ז"ל גם כרק איכא לחלק בין לרלונו ולאונסו שכשיכול לסכול הרקיקה מקרי לרלונו ואם אינו יכול לסכול מקרי לאונסו כמו שכתב הטור ז"ל בא"ח בסי" פ"ז ואסור לו לרוק אם אפשר ואם אי אפשר לו שלא לרוק וכו" משמע דיש לחלק ברקיקה כין אפשר דהיינו לרצונו ללא אפשר דהיינו לאונסו וגם לפי' רבינו ז"ל קשה דגם ברקיקה יש לחלק בין לאונסו ולרצונו שהיה לו לגדוק עצמו קודם ולהסיר כל דבר הטורדו שהוא הרקיקה בפיו

הגהות מיימוניות

יא [ט] אמר ר' תניגא אני ראיתי את רכי שגיהק ופיהק והתעמש בתפלתו ורק וממשמש לא היה מתעמף. פרש"י להעביר כינה שעוקצתו ולא נתעמף תרי מילי נינהו ורבינו הענאל פירש ההרא מילתא היא שתיקן בנהו שלא יפול מעל ראשו אבל אם היה נופל מעל ראשו לא היה מתעמף שהיה חושבו הפסק ע"כ: יג (ין רב חסרא ורב הבעונא הד אומר חוזר לראש וחד אומר למקום שפסק דכ"ע אם שהה כדי לנמור את כולה חוזר לראש וכן פר"ח ויחר רבותינו דבשל סופרים הלך אחר המיקל וכשהוור להתפלל צריך

להרחוק מן המי רגלים ארבע אמות ואותן המים וגיצוצות שעל ברכיו ורגליו שא"א לקנהם צריך לכסות בכגרים אשר לא נתזו המים עליהם כרמשמע בפרק אמר להם המטונה ובתוספתא ע"כ: מד [כ] כתבו התום' דבכל הני שמעתהא אין אנו נוהרין בזמן הזה דבלא"ה אין אנו מכוונים כל כך בהפלה מיהו בשבור שתפלחו תועבה צריך ליותר כדלקמן בעטוד ע"כ:

ב היה עומד בח"ל וכו' עד ויתפלל. ברייחה שם אלה שבנירסחות שלנו כתוב היה עומד בח"ל יכוין לבו כנגד ארץ ישראל ומפרש רבינו דיכוין לבו היינו פניו דאי לא היינו דין הסומא ומי שאינו יכול לכוין הרוחות. ובפסקי הרא"ש ז"ל אין כתוב לבו אלא יכוין כנגד א"י וסיא הגירסא הנכונה:

ודע שה"ר יונה ז"ל מפרש דכי מני יכוין כנגד א"י לא כנגד א"י כלכד אלא כנגד א"י

וירושלים וכנגד בית המקדש וכנגד בית קדשי הקדשים וכשהוא בירושלים א"ל לכוין כנגד ירושלים שהרי עומד נחוכה אלא כנגד בהמ"ק וכנגד בית קדשי הקדשים:

ד תיקון הגוף כיצד וכו' צריך לכוין את רגליו וכו'. פ"ק דנרכות (דף י':) מ"ר יוסי בר תעיל משום ראב"ו. המחפלל לריך.

שיכרין את רגליו שנאמר ורגליהם רגל ישרה. ופירש"י ורגליהם רגל ישרה נרחין כרגל חחת וכיון שהאדם עומד לפני קונו לריך שיכוין רגליו ויסמכם בענין שידמו אחת כמו מלאכי השרת: ונותן עיניו לממה וכו'. נינמות פרק מנות סלילה (דף ק"ה כ') א"ר ישמעאל ברכי

יוסי כשם אכיו המחפלל לריך שיתן עיניו למעה ולבו למעלה:

ומניח ידיו כפותין וכו'. פ"ק ז י".) רגא שרי גלימיה ופכר י

אמר כעבדא קמי מאריה אמר רב אשי חזינא לרב כהנא כי איחא נערא בעלמא שרי גלימיה פשפוסכר ידיה ומללי אמר כעבדא קמי מאריה וכי איכא שלמא בעלמא לביש ומחכסי ומחעטף אמר הכון לקראת אלהיך ישראל. ופכר ידיה היינו שחובק ידיו ומסתמא היא הימנית על השמאלים ולא היה מפליג רב כהנא בין לערא לשלמא אלא ללבים ומכסי אבל לעולם פכר ידיה. ומ"ש ולא ינים ידיו על סנטרו כך היא גירסת הרי"ף ופי"

הערוך סנטרו לדו: ת תקון המלבושים. נלמד ממחי דסום עביד רב כהנא כמו שכתבתי בסמוך. אמרינן נמי החם רבה בר רב הוגא רמי פרומקי ומצלי כלומר היה נותן אנפלאות חשובים ברגליו אמר הכון לקראת אלהיך ישראל ומדרמי פוזמקי אלמה שחין להחפלל ברגלים

מגולות. וכתב רבינו אם אין דרך אנשי המקום וכו׳ כלומר לאפוקי כל בני הערב שעומדים לפני הגדולים כרגלים מגולות שאותם יכולים להתפלל כין כרגלים מגולות כין כמכוסות וה"ה למקומות שרוב העולם מכסים רגליהם ואין מקפידים בשעומדין לפני הגדולים אם עומדין ברגלים מגולום או מכוסות דלענין הפלה נמי אין קפידא. ולשון רבינו מוכיח שאין קפידה למפלה חלה במקום שמקפידים שלה לעמוד לפני גדולים ברגלים מגולות וכתבו בהגהות דאמרינן בחגיגה (דף י"ג:) לאו אורח ארעא לגלויי כרעיה קתי מסריה: ום"ש ולא יעסוד

עליו: 🕻 "נכח המקדש כיצד היה עומד בחוצה לארץ מחזיר פניו נכח ארץ ישראל ומתפלל. היה עומד בארץ פניו כנגד ירושלים. היה עומד בירושלים מכויו את פניו כנגד המקדש. היה עומד במקדש מכוין מכוין פַניו כנגד בית קדש הקדשים. סומא ומי שלא יכול לֶכוּין את הרוחות "והמהלך בספינה יכוין את לבו כנגד השכינה ויתפלל: ד בתקון הגוף כיצד כשהוא עומד בתפלה צריך לכוין את רגליו זו ודובצד זו ונותן עיניו למטה ויהיה לבו [ק] לארץ. פנוי מביט הוא כאילו למעלה כאילו הוא עומד בשמים ומניח ידיו על כפותין הימנית על השמאלית ועומד כעבד לפני רבו באימה ויוביראה ופחד ולא יניח ידיו ויועל חלציו: ה יתקון המלבושים כיצד מחקן מלבושיו ופותחלה ומציין עצמו ומהדר שנאמר השתחוו ליי' בהדרת קדש. ולא יעמוד בתפלה באפונדתו ולא בראש מגולה ולא ברגלים מגולות אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו בפני הגדולים אלא נעובבתי הרגלים. ובכל מקום ילא יאחוז תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויתפלל מפני שלבו מרוד בהן. ולא יאחוז כלים ומעות בידו. אבל מתפלל הוא ולולב בידו בימות החג מפני שהוא מצות היום. יהיה משוי על ראשו והגיע זמן תפלה אם היה פחות מארבעה קבין מפשילו לאחוריו ומתפלל בו. היה ארבעה קבין מניחו על גבי קרקע ואחר כך יתפלל. דרך כל החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהן עמופים ל יתקון המקום כיצד יעמוד במקום נמוך ויחזיר פניו לכותל

א טור שם סמ"ג שם: ב טור סף נ"ה סמ"ג שם: ג טור סף נ"ח סמ"ג עשין י"ט: ד טור סרי ל"ו סמ"ג שם: ה טור סרי ל"ז סמ"ג שם: ו טור סרי ל' סמ"ג שם:

בתפלח באפונדתו ולא בראש מגולה: ובכל מקום לא יאחוו וכו'. פרק מי שמתו נרכות (דף כ"ג:") מ"ר לא יאחו אדם תפילון בידו וס"ח בזרועו ויתפלל אמר שמואל סכין ומעות וקערה וככר הרי אלו כיולא בהן ובסוף לולב הגזול (סוכה מ"ח:) ח"ל מר בר אמימר לרב אשי אבא מללי ולולב בידו ואוחביה מהם דמנים לם ישחח שדם מפילין וכרי ושני המם לאו מצוה הוא וטריד הכא מצוה הוא ולא טריד כלומר אינו עושה מלוה בתפיסתם בידו ולא טריד

חהו דעת רש"י ז"ל ונראה שהוא ג"ל דעת הר"ן ז"ל דדוקא נהני אסרינן משום דעריד שמא יפול הסכין ויזיק ושמח תפול הקערה וחשבר חו יפסדו המוכלין שנתוכה והככר שמא יפול ויטנף והמעות שמח יתפזרו חבל דברים שחין בהם הפסד מוחר לחופסן בידו ולולב נמי אי לאו חביבוחא דמצוה איכא למימר דעריד דילמא יפול ויפסל: וכתב ס"ר יונה ז"ל די"מ דשום דבר אין לו לחפום בידו והני דנקט לאו דוקא אלא לאוראא דמילחא בעלמה נקטינהו:

היה משוי על ראשו וכו'. נרייחה נמליעה פרק המקבל (דף ק"ה:) בלשון הזה:

דרך כל החבמים וכו'. הכי משמע פ"ק דקנת (דף ".):

ו יעמוד במקום נמוך. פ"ק דנרכות (דף " ע"ב) ל"ר יוסי כר חנינה משום

ראב"י אל יעמוד אדם במקום גבוה וימפלל אלא במקום נמוך שנאמר ממעמקים קראחיך ה': ויחזיר פניו לכותל. דממרינן נפ"ק דנרכות (שם) מנין שלא יסא דבר חולך בינו

ובין הקיר שנאמר ויסב חזקיהו פניו אל הקיר: ולריך

*אין התירון הזה מספיק דפסוק דהבתחו

נאמר כלשון דחייה וקרא דהכון כלשו

פשיעות ולא היה דוחה הפשיעות מקמיה

הדתייה, והנראה לי כזה הוא דתרא דהעתחו

לחם משנה

ב היה עומד וכו' שם נכרייתה ועיד שם נכרייתה היה עומד נכית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד הפרוכת ולא הוזכר זה בדברי רבינו ז"ל ולא ידעתי למה ואולי לא היה בגירסתו ז"ל בגמ": סומא ומי שאינו יכול וכו". שם בברייתה:

"ך בספינה. במשנה שהזכרתי (כ"ס:). ואע"פ שנמשנה אמרו יכוין את לכו כנגד כית קדשי הקדשים כתב רכינו כנגד השכינה משום דהוא ז"ל מפרש בפירוש המשנה שמה שאמר כנגד בית קדשי הקדשים רולה לומר שהיה לו כוונה בתפלחו ויראה לו כאילו עומד לפני בית קדש הקדשים. ואם כן היינו מה שאמר יכוין את לבו

כנגד השכינה: ד תקון הנוף וכו' צריך לכוון רגליו זו בצד זו. כפרקם קמם דכרכות (דף ":): חמלבושים וכו'. בפרק יניחות השנת (דף י'.) חמרו רגה שרי גלימיה ופכר

ידיה אמר כעבדה קמי מריה אמר רב אשי חזינה ליה לרב כהנה כי איכה לערא בעלמא שרי גלימיה ופכר ידיה ומללי וכו׳ כי איכא שלמא לביש ומחכסי ומחעטף ומללי ע"כ. ולכך פסק רכינו ז"ל בדאיכא שלמא דיחקן מלבושיו. וגם פסק שחוכק אח ידיו משום דמה שחמר כי חיכה שלמה לביש וכו׳ ר"ל וגם פכר ידיה כלומר שחובה חת ידיו. ואף על פי שבגמ' לא הזכירו גבי שלמא סובר רבינו דודאי הוי הכי משום מורא שמים: ומציין עצמו ומהדר משום שנאמר חשתחוו לה' בהדרת קדש וכו'. אע"ג דבפ"ק דשבת (דף י'.) לא הביאו אלא קרא דהכון לקראת אלהיך ישראל רבינו הביא פסוק דהשחחוו ליי׳ בסדרת קדש משום דבנרכום ר"פ חין עומדין (דף ל' ע"ב) אמרו על מחני מנא הני מילי וא"ר יהושע כן לוי מהכא השתחוו ליי׳ בהדרת קדש אל סקרי הדרת אלא חרדת וכו' והקשו ממאי דילמא לעולם הדר ממש כי הא דרב יהודה הוה מליין נפשיה וסדר מללי אלא אמר רב נחמן וכו' ומשום דאמרינן הכי בגמרא הכיא רבינו ז"ל דרשה

הגהות מיימוניות

ג "(כתב חשור אם חיה חילך ברגליו מתפלל הרך הלוכו אף אם אין פניו כנגד ירושלים כי אם יעמוד ויתפלל יקשה בעיניו איהור דרכו וישרד לבו ולא יוכל לכוין ויש מהמירין [ד] פרק אין דורשין שנא' ורגליהם רגל ישרה ע"כ: [ה] בפרק לעמוד באבות ע"כ]: ד מצות חליצה נותן עיניו למכות ולבו למעלה ע"כ: [1] פ"ק רשבת רבה שרי גלימיה ופכר ידיה ומצלי אמר בעברא קמי מריה: [7] ולא ידא גשען ונסמך לשום דבר ק"ו מנותרגם ביצר וכו" על לנית הממת. פ"ק דלגרטות (דף י"): ברמפרש לקמן פ"ב ע"כ: דו [7] ואפילו אם היה לבוש מכנסים דהשתא אין לבו רואה את הערות מ"מ אפור וירונור חנור משום הבון הר"פ ע"כ: [8] וכן אפור לילך לבית הכנסת בלא מנעלים ראטרינן בתניגה לאו אורח ארעא לגלויי כרעיה קמיה רביה ע"כ:

זו שהיה *פשוטה נפסוק:

ובבל מקום לא יאחון תפלין בידו וס"ת בזרועו ובו'. בפרק מי שמתו (דף כ"ג ע"ב) אמרו ם"ר לא יאחו אדם תפילין כידו ום"ח כורועו ויתפלל ולח ישתין כהם מים ולח יישן כהם לח

שינת קבע ולא שינת עראי אמר שמואל סכין משמע הדור כדין שרי גלימיה וכרי שלא ופירש"י ו"ל הרי אלו כיולא נהן לענין מפלה שדואג

עליהם שלא תפול העכין וחזיקנו והקערה חשפך והמעוח יאבדו והככר חטנף ע"כ. ובפרק לולב הגזול (דף מ"א ע"ב) הקשו על רב אשי שהיה מתפלל בלולב מהאי ברייתא מהא דאמר שמואל ותירצו החם לאו מצוה נינהו וטריד והיא מנוה היא ולא טריד עד כאן. ומשמע מדברי רש"י ז"ל דדוקה נקט סכין וכו' משום דבהני ד' חיכה טירדה כדכתב הוה ז"ל הבל שאר הכלים לא ומה שהקשו בנמרא על ההיא דלולב הוא משום דבלולב נמי איכא טירדא שמא יפול מידו וישבר חיומחו. ואין נראה כן מדברי רבינו שכחב סחם ולא יאחו כלים וכרי משמע דבכל מין כלים איירי ולדבריו קשה למה נקט שמואל הני די לימא כל הכלים סחם ואולי דדעת רבינו דבכל כלים שחם עליהם שלא ישברו הן דומיא דמעות שירא שמא יאבדו ולכך כתב כלים ומעות כלומר כלים דומים דמעות ומ"מ היה לו לבחר: היה פשוי על ראשו וכו'. במליעה פ' המקבל (דף ק"ה ע"ב) המרי דבי רבי ינהי לתפלה ולחפילין ד' קנין וכו':

ן תקון המקום ביצד ובו'. פ"ק דנרכות (דף " ע"ב) אל יעמוד אדם נמקום גנוה ויתפלל אלא במקום נמוך וכו׳. חניא נמי הכי לא יעמוד אדם לא על גבי כסא וכו׳

מגדל עוו

ד תקון הגוף כיצר וכו' עד מלניו. פ"ק דמימת (דף י'): ה תקון המלכושים ביצד עד יעמוד. פ"ק דשנת: ובבל מקום ובו' עד כלים ומעות כידו. פרק מי שמתו: אבל מתפלל ובו' עד מנות היום. סוף פרק לולב הגוול (דף מ"ה): היה משוי ובו' עד קרקע ומחפלל. במניעה פרק סמקכל (דף ק"ה): דרך כל החבמים וכו" עד עטופים. פרק קמה דשנת (דף י"): ן תקון המקום

ומתעטף ומללי אמר הכון לקראת

אלהיך ישראל משמע ליה דלעולם

הוה פכר ידיה ולא היה משנה

ידיו באלבעותיו כאדם המלטער

מאימת רבו וכי איכא שלמא בעלמא

לבים אדרמו ולא היה חובה ידיו וכן

פירש רש"י ועוד שהרי רבינו כתב כך

לעיל להדיח ריש סימן ל"ח כפירוש

רש"י וא"כ לא היה מפיא כאן דברי

הרמב"ם שהם פותרין מה שכתב הוא

עלמו אבל האמת הוא שהרמב"ם לא

בא להורות אלא מיקון גופו בדאיכא

שלמא בעלמא דאינו מפורש בגמרא

ולבו נכנע קשה ויש לומר שמה שכתב שיסתכל כלפי שמים אינו רולה העברה אם יסתכל כלפי שמים יכוע לבבו ע"כ (ב):

> ג כתב הרמב"ם מניח ידיו על שהוח רמו להכנעת יצר הרע שהוח נרמו כלד שמאל (ג): וכתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל שהכל

לבו כפותין וכו". נפ"ה (מפלה ה"ד) וטעמו מדאמרינן בפרק קמא דשבת (י.) רבא שדי גלימיה ופכר ידיה ומללי אמר כעבדא קמי מריה והא דאמר רב אשי חזימיה לרב כהנא כי איכא לערא בעלמא שדי גלימא ופכר ידיה וכי איכא שלמא בעלמא לבים ומתכסה ומתעטף אמר הכון לקראת אלהיך ישראל משמע ליה - דלעולם הוה פכר ידיה ולא היה משנה מלערם לשלמה אלה בענין המלבושים בלכד: ומ"ש שיהיו הימנית על השמאלית. [כ] מסברא דנפשיה כתב כן ואפשר

במנהג המקום שיש מקומות שחובקין היד והזרוע ימין מחת אליל וקאמר שמניח ידיו על לבו הימנית על השמאלים וכו' נראה שכך שמאל ושמאל מחת אציל ימין כשמדברים עם המלך וזהו מנהג ארץ היה מנהג מקומו כשמדברים עם המלך וזהו שכתב אס"כ (ה"ה) בחיקון אדום ויש מקומות שחובקין ידיהן באלבעותיהן ויש מקומות משימים מלבושיו מליין עלמו ומהדר שנאמר (מהלים זו ט) השתחוו ליי׳ בהדרת ידיהם לאחוריהם וכן מנהג ארן ישמעאל ומכוונים לרמח כאילו אין קודש אבל הא דאיתא בגמרא כי איכא לערא [וכוי] ופכר ידיה אין להם ידים כלותר שאין להם יכולת זולתו ע"כ (ד): ומ"ש הרמב"ם פירושו היתנית על השתאלית אלא כדפירש רש"י שחובק ידיו (שם) ולא יניח ידיו על חלציו. אפשר שכתב כן מסברא דנפשיה לפי באלבעותיו כאדם המלטער ומזה לא דיבר הרמב"ם דפשיטא דהכל לפי שהוא דרך יוהרא ואפשר שהוא פירוש למה שאמרו נפרק מי שמחו הלער כך יתפלל וישפוך שיחו לפניו יתברך בדמעות ובשברון לב ומחנים: (נרכות כד:) שלא ינית ידו על סנטרו וכדברי הערוך (ערך סנטר) שפירש ומ"ש ודא יניח ידיו עד חדציו. פירש כ"י שהוא פירוש להא לא יניח ידו על לדו סנטרו כמו סטרו כמו ללע והנו"ן יתירה כלומר - דאיחא בפרק מי שמחו ולא יניח ידיו על סנטרו לפי גירסת הרי"ף שלא ינים ידיו על כסליו שנראה שעומד בקלות ראש [ג] ויש גירסא

> צו אב ולא יאחוז בידו תפילין וכו'. נפרק מי שמתו (נרכות כג:) עליו בספילתו וסכין מחיירא שמא יפול ויחקע לו ברגלו וקערה מלאה

ומעות שלא יתפזרו וככר שאם יפול יהיה נמאם: ואמריגן בסוף פרק לולב הגזול דאמימר הוה מצלי ולולב בידו ואומיבנא מהא דתניא לא יאחז בידו תפילין וכו׳ ושני החם לאו מלוה וטריד בהו הכא מלוה נינהו ולא טריד בהו ופירש רש"י לאו מלוה לאוחזן והויין

(ב) ובפרק אין עומדין דף (כ"ה ע"א) (כב: ד"ה צריך) פירש הר"ר גם כן כאילו עומד למטה בבית המקדש מפני שעל ידי זה יונה הא דאמרינן המתפלל צריך שיהיו עיניו למטה ולבו למעלה תפילתו רצויה עכ"ל: (ג) ועל דרך האמת הוא רמז להגביר רצונו לומר שיחשוב בלבו כאילו עומד בשמים ויסיר מעליו כל מדת הרחמים על מדת הדין והמשכיל יבין הן: (ד) ובכ? פנים תענוגי העולם הזה וכל הנאות הגוף כמו שאמרו הקדמונים יזהר לבל ישים יד השמאלית על יד הימנית בתפילתו לסוד כשתרצה לכוין פשוט נשמתך מעל גופך ולאחר שיגיע לזה יחשוב

שפירש שהחלונות גורמין לו שיכוין לפו שהוא מסתכל כלפי שמים ג כתב הרמב"ם מניח ידיו על דבו וכו'. כתב כ"י דהכי איתא פרק קמא דשבת רבא שדי גלימיה ופכר ידיה ומצלי אמר כעבדא לומר שיהיו עיניו חלויות למעלה כל זמן התפילה אלא שעל דרך קמי מריה והא דאמר רב אשי חזיחיה לרב כהנא כי איכא לערא בעלמה שדי גלימיה ופכר ידיה וכי היכה שלמה בעלמה לביש ומחכסה

שנאמר (ו) והיו עיני ולבי שם כל הימים ואנו מתפללין כנגד בית המקדש ולכן צריך שנתן עינינו למטה כנגדו ונחשוב כאילו אנו עומדים מזערא לשלמא אלא בעין המלפושים בו ומתפללין. ובלבו יכוין למעלה שנאמר צלנד עכ"ל ולישנה דחלמודה לה ו) נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים: משמע כפירושו כלל אלא כדאיכא ג כתב הרמב"ם ז"ל (תפלה פ"ה ה"ד) מניח ידיו לערא צעלמא היה משליך אדרתו על לבו כפותין (ם) הימנית על השמאלית ועומד מעליו שלא יראה כחשוב והיה חונק כעבד לפני רבו באימה וביראה ובפחד (ט) ולא יניח ידיו על חלציו:

סימן צו

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

(א) מה הם הדכרים שאסור לאחוז בידו בשעת תפלה:

א ולא ספר תורה (6) ולא ספר תורה בזרועו ולא קערה מלאה בידו ולא סכין ומעות

ופירוש הערוך סנטרו כמו סטרו ועיין בסימן ל"ז:

לחרת מה ואכתבנה בסימן ל"ו (ד"ה ומ"ש ולא ינית) בסייעתא דשמיא: אייצו א ולא יאחז בידו תפילין וכו'. בפרק מי שמתו (דף כ"ג:) ובפרק לולב הגזול (סוף דף מ"ה) ופירש רש"י שבכל חלו ובסוף פרק לולב הגזול (סוכה מה:) ופירש רש"י תפילין וס"ח טרוד הוא במחשבתו שלא יפלו מידו ואין דעתו מיושבת עליו בתפילתו

מפני שטרוד במחשכתו שלא יפלו מידו ויחבזו ואין דעתו מיושבת ע"כ. משמע דוקא הני דאיכא בזיון כתבי הקודש בנפילתן אי נמי

דרכי משה

הנרמז (באות ג):

פרישה

(ו) והיו עיני ודבי שם וגר'. פירוש נמית המקדש: (ו) נשא דבבנו כמנהג המקום לדכר לפני המלך ועיין כנ"י שכתכ כמה מנהגים נקמוך: אל כסים. כתב הר"ר יונה (כנ: ד"ה שמתר) דעיקר הסירוש הוא שמסני (ט) ולא יניח ידיו על חלציו. ובסימן ל"ו כתב שלא יניתן על סנטרו שדרך המחפללים לשטוח כפות ידם לבקש מהשם יתברך לכך אמר שלא כידים ועיין בכ"י שכתב גירסאות ופירושם ונראה שרבינו חופס חומרות כל הגירסאות לבד יבקש אלא שישא לבבו אל ידיו לכרון ולבקש בכל לבבו אל אל שבשמים: (ס) הימנית על השמאלית. זה לשון כ"י מסכרל דנסשיה כתכ כן ולסשר צו (b) ולא ספר תורה בזרועו. כתכ תרומת הדשן הול הדין כל כתכי שהוא רמז להכנעת יצר הרע שהוא נרמז כצד שמאל. ועל דרך האמת כדי להגפיר מדת הרחמים על מדת הדין. דרכי משה. וכתב מהר"י אטהב שהכל

ופירושם ומשום הכי כתג תרווייהו:

הקודש וספר חורה נקט משום דכומן החנאים לא היה להן בכחב כי אם ספר תורה:

חדושי הגהות

[2] ואפשר שכן הוא הדרך כשעומדין לפני מלך להנים היד הימנית על השמאלית (מהרל"ח): [1] עיין מה שכתבתי בסמוך נסימן ל"ז סק"א (מהרל"ח):

הגהות והערות

: בכת"י "והמשכיל ידום". והוא מלשון הפסוק בעמוס (ה, יג) והמשכיל בעת ההיא ידום:

שמתו (יד: ד"ה סכין) דאית דמפרשי

דסכין וקערה וכל הני דנקט לאו

דוקא אלא אורחא דמילחא נקט והוא

הדין שאין לו ליטול בידו שום דבר בשעת התפילה אלא לולב בלבד

דמשום חבובי מלוה לא ימעט בזה

בתרומת הדשן (סי׳ יו) דספר תורה

דקתני לאו דוקא דהוא הדין לכל

כתבי הקודש ואפילו מחזורים

ותפילות ועם כל זה התיר לחתוז

מחזור או תפילה בידו להתפלל בהם

להחפלל בדיוק ליכא למימר שלבו

טרוד עליו כמו גבי אוחו תפילין בידו

או ס"ת בזרועו דהתם אינו תופסו

רק לשמירה ולא לעשות בהם מלוה

דכיון שאינו אומו אומם אלא כדי פ

כוונת התפילה אן:

היזק בגופו או הפסד ממון הילכך אסור לתפסן בידו אבל דברים שאין עליו למשא לפיכך טרוד במשאם וכבד עליו משאם ושמירתם הכא בהם הפסד אם יפלו מידו מותר לתפסן כידו וקשה דמסיפא משמע נטילתו ולקיחתו מצוה היא ומתוך שחביבה מצוה עליו אין משאה איפכא דוקא לולג דאיכא מצוה הוא דשרי אבל כל שאר דברים דלית ושימורה כבד עליו ולא טריד. ולפי זה שאר דברים שאין בהם הפסד בהו מלוה אסור אפילו ליכא הפסד. ויש לומר דשאר דברים דליכא אם יפלו מידו מותר להתפלל בעון 🌄 וה"ר יונה כתב בפרק מי

> בהו הפסד פשיטא דשרי ולולב מפירוש רש"י:

אינטריכא ליה דסלקא דעתך אמינא דבלולב נמי טריד דילמא יפול מידו ויפסל קמ"ל דאף על פי כן שרי דכיון דמצוה הוא לא טריד כך נראה אבל ה"ר יונה כתב דיש מפרשים דשום דבר אין לו לתפוס בידו והני דנקט לאו דוקא לאורחא דמילתא בעלמא נקטינהו ולא נהירא. ועוד נראה לי דשלשה חילוקים בדבר כל הני דאיכא טירדה דבויון כתבי הקדש חי נמי היזק בגופו או הפסד ממון אסור לתפסן בידו ואם תפסן לריך לחזור ולהתפלל ולולב דמצוה הוא ולא טריד מותר לכתחלה ושאר דברים דליכא מצוה ולא טריד לכתחלה לא

יאחונו בידו ובדיעבד ילא ואין לריך לחזור ולהמפלל 🖼 והכי נקטינן: צו א ולא יגהק וכו׳. נפרק מי שמסו המגהק והמפחק הרי זה מגסי הרוח ומוחבינן מדח"ר חנינא אני ראיתי את רבי שגיהק ופיהק וכשהיה מפהק הניח ידו על סנטרו פירש רש"י מנטו"ן בלעז שלא תראה פתיחת פיו ומשני לא קשיא כאן לאונסו כאן לרצונו: ומ"ש ולא יניה ידו על סנמרו. כן כתב הרי"ף ופירש רכינו דסנטרו הוא לחי התחתון כדרך גסי הרוח שמנים ידו על לחיו ויסמוך לחיו על ידו דהיינו מנטו"ן בלעז אבל הרמב"ם פירש סנטרו כמו סטרו ורלה לומר שלא יניח ידיו על חלליו כמו שכתב בסוף סימן ל"ה עיין שם כל זה כתב ב"י וסובר רמינו דכל הפירושים הן אמת:

וככר (3) מפני שלבו עליהם שלא יפלו מידו ויטרד ותתבטל כוונתו. ולולב בזמנו (ג) מותר לאחזו בידו כיון שהוא צורך מצוה אינו נטרד

סימן צו

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] לא יגהק ולא יפהק ולא יניח ידיו על סנטרו: [ב] ולא ירוק ואם אי אפשר לו שלא לרוק: [ג] ואם כנה עוקצתו: [ד] ואם נשמט טליתו ממקומו או נפל: [ה] ואם היה משוי על ראשו:

א (6) ולא יגהק ולא יפהק. ואם עשאו לרצונו הרי זה מגסי הרוח ואם צריך לעשותו מתוך אונס יניח ידו על פיו שלא תראה פתיחתו. ולא יניח ידו על סנטרו כדרך גסי הרוח:

עכשיו אבל הני הואיל וחופסם לשם חפילה עלמה כדי להחפלל בעיון וכדיוק יפה אין משאם כבד עליו ולא טריד דדמי ללולב משום דלקיחתו מלוה אמרינן דמתוך שחביב עליו אין משאם ושמירחם כבד עליו ולא טריד עד כאן וכן דעת ה"ר יונה (טו: ד"ה ואסור) שמותר לאחוז מחזור ותפילות בידו בשעה שמחפלל שאפילו ליטלו אחר שהתחיל להתפלל התיר כמו שאכתוב בסימן שאחר זה (סוד"ה ואם כינה)

7"D3

פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן 🏋

[ג-ד] בשעה שמתפלל אם יכול לקחת סדור תפלות או דבר אחר: בעודו מתפלל אסור לרוק אם לא לצורך וכן אסור להבליעו בבגד העליון כיון

:שהרוק נראה א ולא יגהק ויפהק ואם עשאו לרצונו הבישה מגםי הרוח. פשוט נסוף פרק מי שמחו (מכות כד:) ופירש רש"י גיהוק. --פעמים שאדם מוליא מגופו לפיו נפיחה וריחה כריח המאכל שאכל: פיהוק. חיך מלקוחיו פוחח להוליא רוח הפה מלא כאדם שרולה לישן או שעומד משינה ויש שדורשין גיהק נוטריקון גו הקים פיהק פה הקים. והנה לפירוש ראשון גיהוק בלעו ריגולדא"ר פיהק בוסטיוא"ר ולפירוש שני גיהוק כלעו דישפיריול"ר ופיהק כמו לפירוש ראשון: ומ"ש רבינו ואם צריך דעשותן מתוך האונם יניה ידו עד פיו שלא תראה פתיחתו. גם זה שם (כד:) וכשהוא מפהק ינים ידו על סנטרו ופירש רש"י סנטרו מנטו"ן גלעז שלא תראה פחיחת פיו: ומ"ש ולא יניח ידו על סגמרו כדרך גסי הרוח. על מה שכתבתי נקמוך כתב הרח"ש (פ"ג סי' לט) שהרי"ף (טו:) גורס לא היה מניח ידו על סנטרו בשעח חפילה מפני שנראה כגסי הרוח וא"ח היאך רפינו מזכה שטרא לבי חרי שנסמוך כתב שאם לריך לפהק יניח ידו על פיו וזה כגירסת רש"י אן שהיא יניח ידו על סנטרו ואח"כ כתב ולא יניח ידו על סנטרו כגירסת הרי"ף וי"ל דאע"ג דסבר שגירסת הרי"ף עיקר מכל מקום כשמפהק לריך להניח ידו על פיו מדאיחא בירושלמי פרק מי שמתו (ה"ה) א"ר חנינא אני ראיתי את רבי מפהק ומעטש ונותן ידיו על פיו וכתבוהו שם ה"ר יונה (טו: ד"ה ואי) והרא"ש אבל קשה למה לו לרבינו לכתוב ולא ינית ידיו על סנטרו מאחר שכבר כחב בסימן ל"ה בשם הרמב"ם (חפלה פ"ה ה"ד) ואל יניח ידו על חלליו [6] ואפשר שרבינו אינו מפרש סנטרו סטרו כמו שכחבתי בסימן ל"ה (ד"ה ומ"ש הרמב"ס) בשם הרמב"ם אלא מפרש דסנטרו היינו לחי התחתון וכן פירש רש"י בסוף מכוח (כ. ד"ה חמש פיאוח) על פאות הזקן ואחת למטה שער שבין השבולת באמצע הסנטר שלועזין מנטו"ן וכן פירש גם כן בפרק מי

(ב) מפני שדבו עדיהן. פירש רש"י תפילין וספר תורה מפני שטרוד בידו כדי להתפלל כיון דאינו אוחזם אלא כדי להתפלל בדיוק ולא אסרו אלא במחשבחו שלא יפלו מידו ויחבוו וסכין שמא יחקע ברגליו וקערה מלאה ומעות כשאוחו ספר חורה בורועו או חפילין בידו שאין עושה מלוה בהן וחופסן שלא יתפורו וככר שאם יפול ימאם ור' יונה פירש דכל הני לאו דוקא דהוא דמשום חיבובי מלוה לא ימעט עבור זה כוונתו בתפילה: (ג) מותר לאחזו בידו וכו'. וכתב בתרומת הדשן דהוא הדין מותר לאחוז מחזור או התפילה 🕻 להוליא רוח כאדם שרולה לישן או שעומד משינה. רש"יי ברכות דף כ"ד ע"א:

לשמירה בעלמא:

סדין שאר דנר גם כן אסור ליטול בשעם המפילה אלא לולב בלבד החירו צז (h) ולא יגהק ולא יפהק וכו'. גיהוק פעמים שאדם מוליא מגופו לפיו נפיחה וריחה כריח המאכל שאכל. פיהוק חיך מלקוחיו פותח פיו

חדושי הגהות

צה [4] ודי נראה שרבינו נראה לו כל הפירושים והגירסאות אמת להלכה שכל שהוא דרך גסום הרוח לא יעשנו (מהרל"מ) וכן כחב הב"ח:

הגהות והערות

צו אן וכן כתב רבינו יוגה בספר היראה (עמ׳ קסו דפוס אשכול) "ולא יאחוז מאומה בידו". וכן משמע מסמ"ק סי׳ יא (עמ׳ טו) וז"ל ובשעת תפלה לא יאחז שום דבר בידו שלא יסיח דעתו עכ"ל:

צו אן צ"ל שהיה מניח (מור וקציעה):

משבצות זהב

שמע מינה אינך לא, עיין מה שכתב בט"ו [ס"ק] א', (ולא ליין המ"א אתפילין). ומה שכתב [המ"א] שכן משמע מר"מ, לאפוקי מנחלת לבי [ס"ק א], בר"מ [מפלה] פרק ה' הלכה ה' לא יאחו ספר סורה ותפילין שטרוד ולא "כלים ומעות", הנחלת לבי הבין כלים אף על פי שאין טרוד כהן א"כ היה לי לומר ולא "כלום", (עיין אליה רבה ס"ק כ), אלא הנך דשמואל קחשיב ופרט רק "כלים" ומעות אף על פי שדרך לעמוד בפני הגדולים כך (מה שאין כן סכין וככר), ואתקון מלטשים קאי, יע"ש. והוא דפלגינהו כי כן הוא בכרייתא ספר סורה ותפילין ומימרא דשמואל כלים ומעות, ועיין ט"ו הוא בכרייתא ספר סורה ותפילין ומימרא דשמואל כלים ומעות, ועיין ט"ו ומשכלות זהבן [ס"ק] א' מה שכתב כשם הב"ח ג' חילוקים ב, יע"ש. ואין להאריך. ובטור מטאר שלנו עליהם שלא יפלו, הא אינך לא:

המחבר דברי הר"מ, אין מבואר ההיפוך, לכן שתיק ליה:

צו (א) [לא יאחוז]. עיין ט"ז. ברכות כ"ג כ' תנו רבנן לא יאחוז
ספר תורה ותפילין ויתפלל אמר שמואל סכין ומעות וקערה
וככר וכיוצא בהן. ולרש"י [סוכה מא, ב"ומד"ה סכין] הני דוקא, ולהר"ר
יונה [ברכות יד, ב ר"ה סכין] הכל אסור. א"כ מאי שנא הני דאמר
שמואל (ספר תורה ותפילין, הוה אמינא אע"ג דמצוה לשומרן אסור).
וי"ל לדין התלמוד חוזר בלא כיון י"ל ג' חילוקים, הני חוזר, ושאר
דברים אסור לכתחלה, ולולב שרי, ולדידן עכ"פ אין חוזר ואתי
שפיר. ומר"מ פרק ה' [מתפלה הלכה א] מבואר שמונה דברים אין
מעכבין, יע"ש. אף לדין התלמוד. וקשה מאי שנא הני דנקיט. והך
יתפלל לאו דוקא, הוא הדין קריאת שמע ואפילו פסוקי דומרה

לדידן, ועיין סימן פ״ט סעיף ג׳ [בהנה]: (ב) מפני. עיין ט״ז. הסכים להר״ר יונה דאפילו שאר דברים אסור. ויראה שאין עומד כך בפני הגדולים ואוחז דברים וחפצים בידו, עיין סימן צ״א סעיף ה׳:

ואליה רבה (ס״ק א), וכשיושב בעגלה מכל מקום יכוין רגליו, ועיין עטרת זקנים: (ב) שיהיו. עיין ט״ז. וב״ח (ד״ה וצריך) תירץ קודם התחלת התפלה יסתכל בחלונות, ולבו נכנע פירש הפסוק (איכה ג, מא) נשא לבבינו אל כפים, בטול כו׳, עיין פרישה (אות ו) בשם הר״ר יונה (ברכות כב, ב ד״ה שנאמר) ג, ועיין פירוש רש״י פרק קמא דתענית עלה מ׳ [ע״א ד״ה ואעפ״כ], דיהא תוכו כברו (כמו בכפיו פרושות כן יהיה לבו, כפירוש הר״ר יונה) ועיין פרשת דרכים דרך ערבה (דרוש כב) הביא זה, יע״ש: (ג) הימנית עיין ט״ז. ועיין הגהות מיימוניות פרק ה׳ מהלכות תפלה אות וי״ו משמע כב״י, וכסף משנה (שם הלכה ד) וכן כתב הר״מ ז״ל (שם) ועומד כעבד קמיה מריה באימה ויראה ופחד, יע״ש. ובטור סימן צ״א פירש, בצערא פכר כו׳, הביאו הר״ב בסימן צ״א סעיף ו׳, והמחבר השמיטו ראזיל לשיטתיה ופסק כר״מ בסימן צ״א סעיף ו׳, והמחבר השמיטו ראזיל לשיטתיה ופסק כר״מ בסימן צ״א סעיף ו׳, והמחבר השמיטו ראזיל לשיטתיה ופסק כר״מ ז״ל, והר״ב לא הגיה כאן כלום, דסובר מסברא הוא, והלשון שהעתיק המחבר דברי הר״מ, אין מבואר ההיפוך, לכן שתיק ליה:

צל אריה סימן ניב שהעיקר כהתריה והבאתי שכן סברי התום והמרדכי וגם הרמב"ם מסתבר שסובר כן עייש. ואף שאולי למכור לביהכ"ג אחר שיהיה שם הסית רק באותו הוכות שיש לביווכינ זה שניתן להם לקרות בו יש מקום לומר שיכולין כיון שאין שתם קפידא להבעלים איזה צבור יקראו בו. אם הבעלים אינם בכאן. אף שיש אולי קפידא גם בזה דלפעמים הצבור בכאן גדול מביהכ"נ האחר או שבכאן יש יותר יראי ה׳ ומדקדקין במצות או טעמים אחרים שלכן היה מן הראוי שישאלו ממנו. אבל אפשר יש לדמות זה דוכות הקריאה בו להתנדב מנורה או נר שאף בלא נשתקע שם בעליה יכולין לשנותו לדבר מצחה שאיתא בערכין דף ר' וביר"ד סימן רג"ט סעיף ג' האף שליכא העלאה בזה אולי כיון שהרא מכירה רק לזכות הקריאה ליכא חיוב להעלות בקדושה, וגם מסתמא מוכרין רק באופן שמותר למכור ס"ת. אבל לפוכרה לסוחר שהוא מכירה לחלוטין ולהשכיח שם הבעלים שוראי הבעלים לא היו רוצין בזה ודאי אין יכולין כיון דעצם הסית הוא של הבעלים.

חצף בידוע שנתנה במתנה לביהכ"ג הא כיון שכתב שמו על העצי חיים הא הוא כהתנה שרק בתנאוי זה נותנה שיהיה כתוב שמו שם, ואף אם נימא דיכולים לעכב מלכתוב שמו על מה שהתנדב דלא כהרשב"א שהביא המג"א סימן קנ"ד ס"ק כ"ג. הוא רק בדבר שכבר התנדג ואחיכ רוצה שיכתבו שמו עליו בזה הוצרך הרשביא לחדש שמימ אין יכולין לעכב עליו מטעם שגם התורה כותבת ומפרסמת העושה מצוה. ועיין בנקה"כ בסימן רמ"ם סעיף י"ג בסופו שכתב שכן סובר הרשב״א וכל המשמעות הוא רק משום דאם איירי שקודם שהקדיש רצה שיכתב שמו פשיטא שאין שייך שיוכלו לעכב והגידון א היה רק אם הוא רשאי וליכא בזה ענין גאוה והתפארות וע"ז הא ליכא ראיה דבכל המקומות התורה פרסמה והעושים לא בקשו זה ורק מסברא אפשר מכיון שהתורה מפרסמת אלמא דיש בזה ענין טוב לכן רשאין. עכ"פ באם רוצה קרדם שהקדיש הוא כהתנה שרק באופן זה נותן וכשלא עשו כן נבטלה המתנה וממילא בטלה מכירתם והוא גזל. ואף אם כתבו אחר שהתנדב שא"כ לא היה זה תנאי בנדבתו מ"מ כיון שכתבו שמו לא הרי נשתקע כמפורש בט"ז שם סק"ד וא"א לשנות אלא לדבר מצוה ולמכור לסוחרים אין זה דבר מצוה ואף שמוכרין כדין שהוא לדבר מצוה הרי יכולין למכור באותן שלא יסלקו שם המנדב דהוא לאיזה ביהכ"ג ונמצא שמה שמכרו בסלוק שם דוקא אינו שינוי למצוה. נמצא שכשהיה שם על העצי חיים עצם המכירה לסוחר אין יכולין כשלא ידוע שהתנדב בפירוש ליתנה לביהכ"ג, ואף

בידוע שנתנה אין רשאין למכור למי שרוצה לסלק שם הבעלים משם אלא למי שלא יסלק שם הבעלים.

והנני ידידו מוקירו.

משה פיינשטיין

סימן מ

אם מותר ליכנס להתפלל בחדר שבבנין ביהכ"ג שמתגהגין שלא כדין, שהוקבע למקום תפלה כדין לאנשים כשרים

ד׳ אלול תשיים.

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה מר דוב יהודה גאלדבוים שליט"א.

בדבר להתפלל בביהכ"ג שעיקרו נעשה שלא כדין
שהוא בלא מחיצה בין האנשים לנשים, אך
יש באותו הבנין איזה חדר שייחדו עבור אלו שאין
רוצים להתפלל שם שיתפללו בחדר ההוא שמתנהגין
שם כדין אם רשאין לילך להתפלל שם. הנה באינו
מפורטם זה לרבים שיש שם מקום כשר להתפלל,
אסור זה בברור דאף בע"ז שלא נחשדו ישראל תגן
בע"ז דף י"א. לענין לילך בדרך שהולכין בה לע"ז
בומן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ופרש"י מפני
חשד שנראה כמהלך לעובדה, וכ"ש שבאיסור כזה
שיש לחוש לחשד שהאיסור קיל לאינשי וגם מצד
שידוע שיש בעוה"ר הרבה שחשודים ע"ז. וכיון שלא
ידוע שיש שם גם מקום להתפלל כדין הרי הוא
ידוע שיש שם גם מקום להתפלל כדין הרי הוא

ומסתבר שהכא יותר המור, דהתם פרש"י שאסור מפני חשד ולא כתב מפני מראית עין שיאמרו שמהלך לעובדה אף שלשון זה יותר רגיל בגמ׳. וצריך לומר שהוא כדבארתי במק"א שהם שני ענינים, דהיכא דאמר משום מראית עין הוא כדי שלא ילמדו ממנו לולול באיסור ההוא, והיכא דאמר מפני החשד הוא באופן שאין לחוש שילמדו ממנו לולול באיסורין שמ"ם אסור מפני שאסור לאדם להביא שיחשדוהו אף שלא יבא מזה קלקול לאחרים. והוא נלמד מקרא דוהייתם נקיים מה' ומישראל כדתנן בשקלים פ"ג מ"ב וממצות פאה בשבת דף כ"ג. וסובר רש"י דבאיסור ע"ז אין לחוש שילמדו ממנו בנ"א ח"ו לעבוד ע"ז שישראל מגנים את המשומדים טובא כידוע, ולכן אין לאסור מצד איסור מראית עין שהוא בשביל שלא ילמדו ממנו לזלזל באיסורים אלא פירש שהאיסור הוא מפני החשד שהוא מדין והייתם נקיים ומפאה. אבל הכא שלא חמור לאינשי כייכ יש לבד איסור באיסוד זה.

ואם מפורסם לכל שיש שם גם מקום שמתפללין בו כדין שנמצא שהכניסה לשם הוא דרך שהולכין בה גם למקום אחר, גמי אפשר שנסתלק בזה רק איסור החשד. אבל איסור מראית עין שלא ילמדו ממנו אפשר יש גם בזה משום דכדי שלא יבא לידי מכשול יש לחוש יותר דאפשר שימצאו אנשים שרוצים להקל ויסמכו עליו לומר שהלך לעיקר ביהכ"ג כרוב הנכנסין לשם. ולא ידעינן מהא דע"ו רק שאיסור מפני החשד ליכא במקום שהדרך הולך גם למקום אחר ומשמע אף שמקום האחר הוא קטן ממקום הע"ו שסתמא תנן. אבל במקום שיש לאסור גם מצד מראית עין שלא להכשיל אחרים חמור ולא התירו אפי כשהמקום האחר הוא בשוה, וכיש אם הוא קטן ממקום האסור. וכדבארתי במק"א שיש עוד מה שהחמירו באיסור מראית עין מבחשד לבד וכן מסתבר.

ולכן אף שמשמע שספק באיסור מראית עין הוא להקל. אבל בזה שנוטה יותר לצד האיסור יש לאסור. ואף אם היה ספק השקול שהיה לן להקל מצד הדין, יש לאסור בזה שנפרצו בזה הרבה אנשים בעוהיר כדי שילמדו ממנו אדרבה חומר האיסור.

וכל זה הוא אף כשהמקום שמתפללין בו כדין אינו שייך להבע"ב של עיקר בנין ביהכ"ג זה אלא לבעיב אחרים. אבל אם הוא שייך לאותן הבעיב של ביהכינ האסור רק שמאיזה טעם עשו מקום קטן בעד אלו שלא ירצו להתפלל שם אסור בכל אופן. שהוא כמסייע ידי עוברי עבירה שמחזיקין ידיהם בזה. וגם יש להם הכנסה מזה. ואולי אם לא היה להם מקום עבור אנשים הכשרים לא היו בונין כלל את ביהכ"ג שלהם שהרי היו צריכים לגרש משם את כל אנשים הכשרים שהיה גנאי להם והיו מוכרחין לעשות ביהכ"ג כדין, ומצד זה שנתרצו אנשים הכשרים במקום הקטן שנתנו להם להתפלל, יכלו לבנות ביהכ"ג האסור, ונמצא שהיה זה סיוע גדול לעיקר בנין האסור. ולכן אף שכבר נעשה זה ובמה שילך עוד אחד להתפלל לא יהיה שוב סיוע אסור כיון שעצם הדבר היה אסור. והוי זה כדאיתא במדרש ליסטים שכמותך כבשוה שמשבח ר' יהושע לטעם זה ואמר שהתינוקת נצחתו. אבל אין צורך לזה דודאי איכא סיוע להם בכל אחד שבא להתפלל לשם. ואף אם לא יהיה להם הכנסה ממנו איכא בזה חזוק למה שעשו. שאף בדברים בעלמא אסור לחזק ידי עוברי עבירה כדאיתא במס׳ שביעית בב׳ מקומות ובגיטין דף סיא. ופיי בגמי שם דף סיב דהוא לומר אחזוקי

החשד גם איסור מראית עין שלא ילמדו ממנו לזלזל בשובעלמא שאסור, וכיש בזה שהוא במעשה. ולכן אין ליכנס להתפלל לשם בכל אופן.

ובדבר אם מותר לאכול ברעסטאראנס שמכינים שם רק מאכלי חלב אבל הם של אנשים מחללי שבת, הנה אף שם אפשר להיות כמה מאכלות אסורות כדגים טמאים, וגם השומן שמטגנים בהם אפשר שהם מבהמות אסורות ונבלות. וגם גבינות אסורות. ויש גם דברים שאסורים משום בשולי עכו"ם, ולכן אף ליכנס לשם לאכול דברים הידועים שאין בהם שום חשש איסור יש לאסור מפני מראית עין וחשד. אך אם הוא רעב ביותר שמצטער טובא ואין שם מקום אחר לאכול יכול ליכנס לשם לאכול דברים הידועים למותרין. אבל צריך שיהיה בצגעא דבמקום צערא ופסידא לא גזרו רבנן כדאיתא בכתובות דף ס'. והיינו שלא יהיו מבחוץ מכיריו. דלפגי אלו הנמצאים בפנים הרי יראו שלוקח רק דברים הידועים למותרים. ואם יש שם מבחוץ מכיריו צריך לומר להם שמצטער טובא ולכן נכנס לשם ליקח דבר הידוע למותר. אבל בלא מצטער טובא אין ליכגס לשם כלל.

ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

םימן מא

בענין בימה באמצע

ח׳ אדר ראשון תשכ"ב.

מע"כ הנכבד מר לעאן מילער ג"י.

בדבר הכימה אם צריכה להיות באמצע כיהכ"נ ממש או שיש להתיר גם לעשותה מחובר למקום הגבוה ששם עומד ארון הקודש, הנה לטעם הרמבים פייא מתפלה היג שהוא כדי שישמעו כל העם קה"ת יש להיות באמצע ממש וכן איתא ברמ"א סימן ק"ג סעיף ה". אבל כתב הכ"מ שלכן בכתי כנסיות קטנים שנשמע גם כשהבימה היא בסוף ביהכ"נ רשאין לעשות גם שם כי אין זה ענין חיוב אלא לפי גודל ביהכ"נ. אבל משמע שבבהכ"נ גדול צריך לעשות באמצע שהוא במקום שנשמע קה"ת לכל העם במקום שהם יושבים ולא יועיל מה שיבטיחו כל הקהל להתקרב להבימה שיעמידו בסוף ביהכ"ג בשעת קהית כי אין לסמוך עיו ויש לחוש שיתעצלו מלהתקרב להבימה ויגרום זה שיעברו על מצות קה"ת והוא ממילא חיוב שיעשו בביהכ"ג גדול דוקא באמצע

סימן יו

בענין סדורים וספרים שנדפסו בשבת

י"ו שבט תשכ"א.

מע"כ ידידי הרב הגאון מחדר"ר אשר אנשל קרויז שליט"א הרב דבוענאס איירעס בארגענטינא.

הגה בדבר סדורי תפלה אשר נדפסו בשבת זי"ט אם
רשאים להתפלל בהם, הנה פשוט לע"ד שכיון
שנעשה בהם עבירה חמורה כזו דחלול שבת, ואף
בנעשה ע"י פועלי נכרים מ"מ הא איכא בזה חלול
שבת בפרהסיא שהוא ככופר בבריאת עולם וחלול
שם שמים, הם מאוסים לדבר מצוה וכ"ש לתפלה
שצריכים שהשי"ת ישמע ויקבל התפלות שצריכין
לזה סניגורים ופרקליטים טובים ואיך יתפלל ע"י

ויש מקום לומר דגם בדיעבד לא יצא בתפלה כזו שיעשה שיהיה קטיגור שלכן ודאי לא תתקבל תפלתו. דתפלה שיודע שלא תתקבל בפשיעתו הוא כלא התפלל. דהא חזינן בהתפלל ומצא צואה במקומו שמסיק רבא דהואיל וחטא אע״פ שהתפלל תפלתו תועבה בברכות דף כ"ב וכתבו התום' והרא"ש שהוא דוקא בחטא כלשון רבא הואיל וחטא שהוא במקום שהיה יכול להסתפק ולתלות שיש שם צואה דהוי פושע וצריך לחזור ולהתפלל להר"י והרא"ש אבל אם אינו מקום שראוי להסתפק בו דלא חטא משום שלא היה לו לאסוקי אדעתיה שהיה שם צואה תפלתו תפלה. אלמא דלא מצד הצואה אין תפלתו תפלה אלא מצד חטאו בעת התפלה. ואיכ הוא משום שעשה קטיגור שלא תתקבל התפלה ותפלה שידוע שלא תתקבל אינה תפלה. ראיכ יש ללמד מזה לכל חטא שעושה בשעת התפלה שהוא קטיגור שלא תתקבל אינה תפלה.

וניחא בזה מה שאר"ז בשבת דף " בר" ירמיה שהוה מסרהב באמצע שמעתא לצלויי שמסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה שלהר"י והרא"ש בברכות כיון שנאמר תועבה הוי דינו שאינה תפלה ויחזור ויתפלל שלכאורה איזה טעם יש בזה. אבל הוא מכיון שהסיר אזנו משמוע תורה בשביל תפלתו הוא קטיגור שלא תתקבל תפלתו וכשידוע להמתפלל שלא תתקבל אינה תפלה. דסתם תפלה אף של אנשים פשוטים ואף של בעלי עבירה אפשר שתתקבל כיון שאינו חטא במעשה התפלה ולכן יש גם סניגורים שהרי עשה גם דבר טוב הרי זה עצמו שהוא מתפלל להשי"ת ומאמין בו

הוא כחיוב מהגמ׳ מ״מ א״א להפסיק המזמורים שנאמרו כסדרן ולומר ד' מזמורים אלו אחר ויברך דוד לכן אומרם מתחלה קודם הללו בקדשו כסי סמיכתן בקרא ואח"כ ויברך דוד ורק כשצריך לדלג פליג. והודו קראו בשמו שלגוסח הרמב"ם לא אמרו זה כלל ולנוסת שלנו אומרים זה תיכף אחר הברכה והרבה אומרים זה קודם הברכה, הוא משום דמה שהנהיגו לומר זה במקומותינו אינו משום דיהיה מפסד"ז אלא משום שאמרו אותו בשעת הקרבת התמיד אמרינן אותו קודם התפלה ולכן שייך לומר אותו קודם שהתחילו סדר התפלה שהוא עתה מפסד"ו אבל כיון שהוא ג"כ משירי דוד התחילו הקדמונים לומר זה אחר הברכה משום שכל שירי דוד אם יאמרו אחר הברכה יהיו ג"כ מענין פסד"ו ועדיף ממילא להרמ"א מהפסוקים המלוקטים ומה שאומרים קודם אשרי אף שאין חיוב לאמרו משום שמקומו הוא קודם כל התפלה כדכתבתי.

ונמצא שיש טעמים על הסדר שהנהיגו אבל מ"מ הוא רק לכתחלה ולא לעיכובא וכשנזדמן ששכח איזה דבר יכול לאומרו אח"כ או בעובדא שחשב מתחלה שצריך לדלג הרבה ואח"כ קודם ישתבח רואה שיכול לומר עוד דבר מסתבר שיכול לומר מה שקודם אף אח"כ. אך קצת יקשה מהמ"ב סימן נ"א סקט"ז בלא נתכוין בקרא דפותח את ידיך שצריך לחזור לומר מפסוק פותח ע"ס המזמור שאם לא נזכר עד שכבר אמר מזמורים אחרים ואין לו שהות לחזור יאמר אחר התפלה ולמה שכתבתי יכול לומר זה אחר המזמורים בלא המזמורים האחרים וזה עדיף שיהיה גם החזרה בהברכות כיון שעיקר תהלה לדוד בשבילו נאמרה והוא עיקר פסד"ז מדוע לא יהיה בהברכות. ולכן נראה שיש לעשות כדכתבתי שבנזכר אחר המזמורים ואין לו שהות לחזור יאמר אותו אחר המזמורים שהסדר אינו לעכובא דלא כהמ"ב.

ובדבר שיש שעונים בריך הוא באמצע פסד"ז נראה פשוט דשלא כדין עושין דליכא שום דין לענות בריך הוא אלא נוהגין מטעם שכתב מג"א בסימן נ"ו סק"ח כדי שהחזן ידע שלא להפסיק וגם כתב שרק קצת נוהגין לומר זה וא"כ ודאי לא עדיף מב"ה וב"ש שהחכר בסימן קכ"ד סעיף ה' ויש לזה מקור מגמ' דאיתא בהגר"א ובמ"ב שמ"מ אין לענות בפסד"ז כיון שליכא חיוב וכ"ש בריך הוא שאין לענות בפסד"ז אבל בין ישתבח ליוצר יכול לענות.

והנני ידידו מוקירו מאוד,

משה פיינשטיין

סימן יח

בקמן אם יש לצרפו לעשרה לתפלה בשעת הרחק

ג׳ דחנכה תשי"ט.

מע״כ ידידי הרב הגאון הצדיק מהר״ר שלמה זלמן פריעדמאן שליט״א.

בדבר אם יש להחשיב שעת הדחק באם עדי שלא יצרפו את הקטן למנין עשרה לתפלה יש לחוש שיתכטל המנין ח"ו. פשוט שצדק כתר"ה שזהו שעת הדחק גמור אף שיש ביהכ"ג אחר שיכולין המתפללין לילך לשם, משום שהרחוקים משם אפשר לא ילכו, וגם הקרובים גם לשם יש לחוש שלא ילכו למקום שאין רגילין ויתבטלו מתפלה בצבור ומקריאת התורה ומכל אמירת דבר שבקדושה. ואף אם ילכו כולם לביהכ"ג האחר הרי יתבטלו מלמוד השיעורים שלומדים בביהכ"ג זה, ואף אם גם שם יהיו שיעורים ללמד הא לא מכל אדם זוכה ללמד כדאיתא בע"ז שהתירו לר' יוסי אף לכהן לצאת מא"י לחו"ל אף שנטמא מטומאת ארץ העמים שאסור ואף ליטמא כבית הפרס דרבנן אף כשמוצא ללמד עיי"ש וכן איפסק ברמב"ם ספ"ג מאבל ובש"ע יו"ד סי׳ שע״ב. וגם בלא זה כיון שלהריב״ש שהביא המג"א סי׳ קנ"ד ס"ק כ"ג דאף כשיש ביהכ"ג בעיר המכילה את כולם ורוצים יחידים לבנות להם ביהכ"ג אחר אסור למונעם והוא בכלל מונע הרבים מלעשות מצוה לכן אף שהמג"א כשם הרא"מ סובר דאם הביהכ"ג מכילה אותם אסורים ליפרד, מסתבר שהוא רק לענין לבנות מתחלה אבל כשהיו שני בתי כנסיות גם הראימ יודה דאסור לכוף לאנשי ביהכינ אחד שיבטלו ביהכ"ג שלהם אף שיכולים להתפלל בביהכ"ג השני ביחד דלבטל קדושה בלא צורך קדושה אחרת הוא בכלל נתיצה שאסור גם בביהכ"ג כדאיתא בס"ס קנ"ב. ולכן אם יש לחוש שני שיפסקו איזה פעמים להתפלל בכאן יתבטל המנין דכאן היא ודאי שעת הדחק שבזה מצרפין להרמ"א ולהמג"א בסי' נ"ה לפי המנהג שכתבו.

אבל עיקר הדין אם רשאין בצירוף קטן או לא שפליגי הראשונים הא אין כידנו להכריע ועל מנהג המג"א נמי רוב האחרונים חולקין. אבל לע"ד מסתבר דאחרי שמפורש בר"ן מגילה דף כ"ג דהא דאין אומרין דבר שבקדושה בפחות מעשרה הוא רק אסמכתא דמדרבנן הוא והביאו הכ"מ פ"ח מתפלה ה"ה. וגם מפורש כן בפמ"ג סי' נ"ה בא"א סוף סק"ד הוא סניגוריא גדולה שאפשר שתתקבל תפלתו, אבל כשעשה עבירה במעשה התפלה אינם כלום הסניגורים מצד שאר המצות ומע"ט שעשה דמ"מ תפלה זו אי אפשר שתתקבל מצד הקטינור שבתפלה גופה ולכן אינה תפלה.

וממילא גם במתפלל מתוך סידורים שנעשה בהן עבירה כשיודע המתפלל מזה יש טעם גדול לומר שאינה תפלה כלל. אבל למעשה אין לו לחזור ולהתפלל דכי מפגי שאנו מדמין נעשה מעשה והוי מעוות לא יוכל לתקן.

ואין לומר דכיון דעיקר התפלה הוא להתפלל בעל פה כמפחדש בשבת דף קט"ו. ונמצא אף לדידן שהתירו לכתוב הוא רק להזכיר שלא נטעה שלכן אין קפידא כיכ מאחר שאין זה ממעשה המצוה דתתלה גופה שהוא רק כגורם שנוכל לקיים כתקונה. דהא איתא ברמ"א סוף סימן נ"ג לענין ש"צ שיתפלל רק מתוך ספר המיוחד לצבור דודאי נכתב לשמו והוא מרכותינו הראשונים כדציין שהוא ממהרי"ל בשם הרוקח, אלמא דאף סידור כשר שנכתב לשם התפארות כיופי הכתב וכדומה כדאיתא בט"ז גמי הוא גרעת קצת שלא תהיה התפלה לרצון כ"כ. וקפדיגן זה בש"צ שהוא בתפלת הצבור שלא יהיה בה אף פגם כזה מכיון שתפלת הצבור נשמעת בודאי כדאיתא בברכות דף ח' שהוא עת רצון ואין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים צריך לראות שאף פגם קטן כזה לא יהיה כדי שלא יהיה פתחון פה כלל למקטרג להקטין מעלת הצבור. וביחיד שאינו ברור שתקובל תפלתו שתלוי זה במעשיו חכריותיו לא קפדינן אפגם קטן כזה. אבל עכ"פ חזינן דאופן שנכתב הסידור הוא עושה רושם במעשה מצות התפלה ובקבלתה לפני המקום ולכן פגם גדול כזה שנדפסו בשבת וי"ם שהוא קטרוג גדול הוא חסרון בהמצוה ואסור אף ליחיד להתפלל בהם.

וממילא יש ללמד דגם בשאר ספרים אף שליכא הטעם דבתפלה יש לאסור דהמצוה של לימוד התורה נמי יש להיות בלא קטרוג. וגם הא צריך סייעתא דשמיא להבין דברי תוה"ק כאשר תיקנו להתפלל ע"ז בכל יום בברכת אהבה רבה ואם יהיה קטרוג ח"ו בסצות הלמוד גופה הרי יהיה עכוב מלהתברך בסייעתא דשמיא. ולכן ודאי יש לכל אדם ליזהר מלקנות סדורים וספרים שיש לחרש שנדפסו בשבת באיסור.

ידידו,

משה פיינשטייז